

Crna Gora

Ministarstvo zdravlja

**Godišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana 2021-
2023 za sprovođenje Programa za borbu protiv
HIV/AIDS za period 2021. do 2023. godine, za 2022.
godinu sa Akcionim planom za 2023. godinu**

Jun 2023. godine

SADRŽAJ:

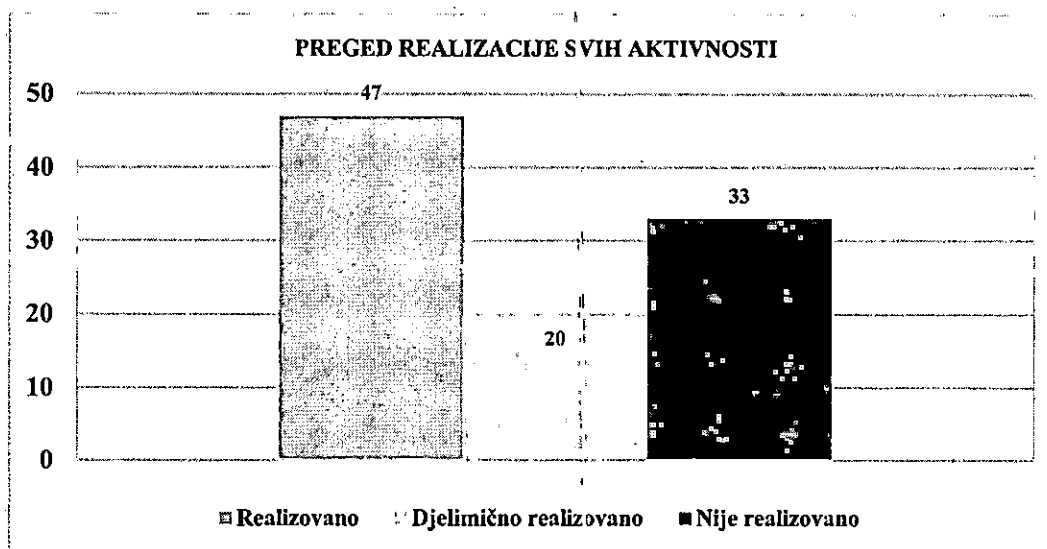
I UVODNI REZIME	3
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA	6
III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	29
IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA	84
V AKCIONI PLAN ZA 2023. GODINU	85

I UVODNI REZIME

Program za borbu protiv HIV/AIDS za period od 2021 do 2023. godine (u daljem tekstu: Program) obuhvata medicinske, javnozdravstvene, edukativne i mjere društvene zajednice, uzimajući u obzir obrazovna, etička i pravna načela, socijalne i ekonomske faktore, važnost saradnje različitih partnera, kako bi se uspostavilo koordinisano sinergijsko učestvovanje svih segmenata društva u suzbijanju, sprječavanju, dijagnostici i liječenju HIV/AIDS-a. Uspješan program iziskuje prvenstveno kontinuiran i sistemski rad u okvirima zdravstvenog sistema, multidisciplinarni pristup i uključivanje civilnog društva.

Akcioni plan 2021-2022 za sprovođenje Programa, predstavlja operacionalizaciju operativnih ciljeva koji su utvrđeni Programom. Tokom realizacije Akcionog plana 2021-2022, realizovano je 47% (30) od ukupno 64 planiranih aktivnosti, djelimično realizovano 20% (13) aktivnosti, a nije realizovano 33% (21) planiranih aktivnosti, što je prikazano u Grafiku 1.

Grafik 1. Pregled realizacije aktivnosti u odnosu na ukupan broj predviđenih aktivnosti u 2021. i 2022. godini

S obzirom da je Akcioni plan 2021-2023 usvojen u drugoj polovini 2021. godine, u dogovoru sa Generalnim sekretarijatom Vlade nije rađen godišnji izvještaj za 2021. godinu, već će se ta godina obuhvatiti sa ovim izvještajem.

Jedna trećina aktivnosti nije realizovana, a razlog je što je za sve te aktivnosti planirano da se realizuju kroz projekte/donacije, koje se nijesu ostvarile.

U tekstu koji slijedi nalazi se osvrt na dostignute vrijednosti indikatora učinka nakon dvije godine implementacije akcionog plana, i to:

OBLAST 1: STIGMA I DISKRIMINACIJA OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-om I OSOBA KOJE SU U POVEĆANOM RIZIKU OD HIV-a

Operativnog cilja 1. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om:

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti zaključuje se da je trend indikatora učinka nepromijenjen – % žena i muškaraca između 15-49 godina koji imaju nediskriminatorne stavove prema osobama koje žive sa HIV-om (bazirano na dva pitanja iz MICS istraživanja). Cilj je bio da se ovaj procenat u odnosu na početne vrijednosti smanji za 10%. Međutim, aktivnosti koje bi mjerile indikator nijesu realizovane, tj nijesu sprovedena istraživanja koja bi pokazala vrijednost indikatora. Ipak, priprema za sprovođenje istraživanja započeta je u decembru 2022. Prikupljanje podataka (popunjavanje online upitnika HIV Stigma Index) započeto je polovinom januara 2023.

Operativnog cilja 2. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti):

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti zaključuje se da je trend indikatora učinka nepromijenjen – % osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti) a koji su imali iskustvo sa diskriminacijom u zdravstvenom sistemu. Ciljna vrijednost je bila da se ovaj procenat utvrdi. Međutim, aktivnosti koje bi mjerile indikator nijesu realizovane, tj nijesu sprovedena istraživanja koja bi pokazala vrijednost indikatora.

OBLAST 2: PREVENCIJA

Operativnog cilja 1. Povećanje stope testiranja na HIV :

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Stopa testiranja.

Operativnog cilja 2. Podići nivo upotrebe kondoma

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Procenat osoba koje su prijavile korišćenje kondoma prilikom poslednjeg seksualnog odnosa.

Operativnog cilja 3. Obezbijedene održive, lako dostupne usluge osobama koje žive s HIV-om i osobama u riziku u odnosu na HIV, zasnovane na povjerljivosti i prijateljskom pristupu;

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Broj i % mjesta koje pružaju uslugu a koji su imali prekid u radu sa ključnim populacijama servisa. Uspostavljena su minimalno 2 održiva servisa (terenski rad i Drop in centri).

Operativnog cilja 4. Učiniti dostupnim nove metode prevencije za osobe koje žive sa HIV-om i za osobe koje su u riziku u odnosu na HIV

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka: 1.Završena analiza zakonodavnog i pravnog okvira o mogućnosti uvođenja PrEP-a, i 2.Broj osoba koje su u povećanom riziku (iz ključnih populacija) a koje su testirane brzim testovima kroz CBT (testiranje u zajednici).

OBLAST 3: LIJEČENJE I BRIGA

Operativnog cilja 1: Unaprijediti put od dijagnostike do liječenje

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Procenat osoba koje koriste terapiju u odnosu na ukupan procijenjen broj osoba koje žive sa HIV-om. Početna vrijednost bila je 40%, a ciljna 50%. Postignuta vrijednost u 2022. godini je - 57%.

OBLAST 4: NADZOR

Operativnog cilja 1: Olakšano sprovođenje sveobuhvatnog nadzora nad HIV-om

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Sprovedena istraživanja među ključnim populacijama

OBLAST 5: KOORDINACIJA I PARTNERSTVA

Operativnog cilja 1: Stvoren adekvatan mehanizam za praćenje sprovođenja programa koji se odnosi na HIV

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka –

- % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS
- Broj godišnjih izvještaja
- Vrste i broj izrađenih procedura i inicijativa sprovedenih od strane NKT

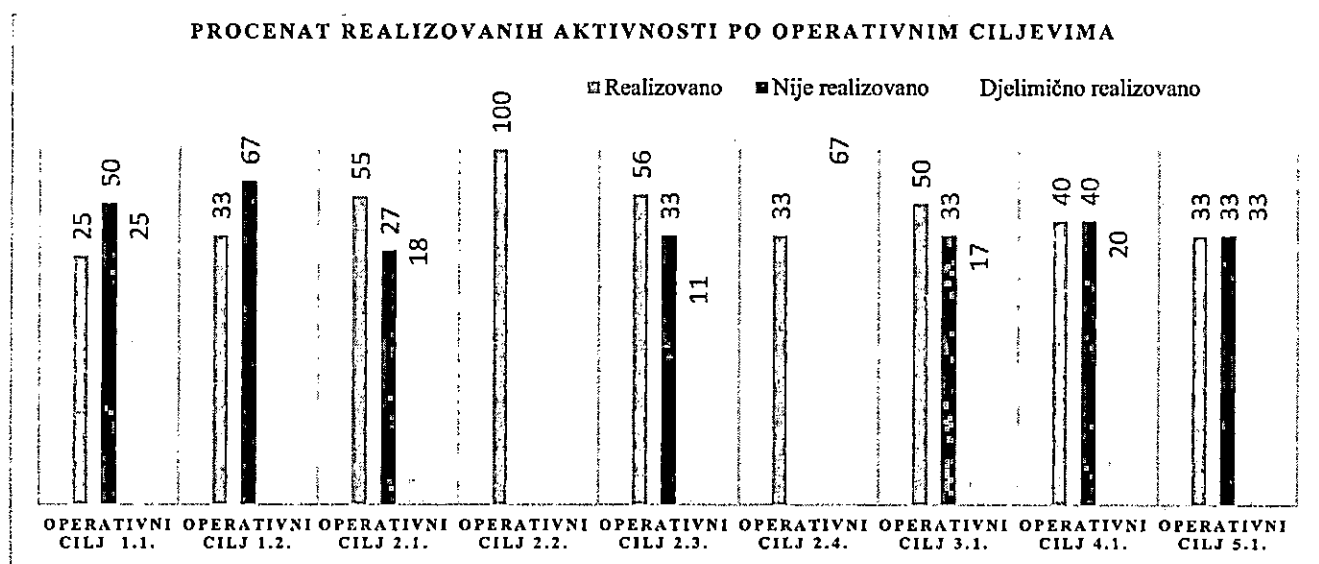
Ostvarena vrijednost indikatora za % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS je povećana u odnosu na početnu, i u 2021. godini je 130.000 EUR, a u 2022. godini 158.106 EUR (za potrebe sufinansiranja zajedničkog granta Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije i Ministarstva zdravlja za podršku preventivnim servisima u NVO sektoru na osnovu Sporazuma između GF i MZ) + 100.000 EUR (za podršku projektima u NVO sektoru na osnovu Zakona o nevladinim organizacijama).

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Programa za borbu protiv HIV/AIDS za 2022. godinu, sadrži pregled realizovanih aktivnosti definisanih Akcionim planom. U izvještaju je dat pregled realizovanih aktivnosti u 2021. i 2022. godini, kao i aktivnosti koje nijesu realizovane u navedenom periodu.

Tokom realizacije Akcionog plana 2021-2022, realizovano je 47% (30) od ukupno 64 planiranih aktivnosti, djelimično realizovano 20% (13) aktivnosti, a nije realizovano 33% (21) planiranih aktivnosti. Detaljan pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima u 2022. godini prikazan je u Grafiku 2.

Grafik 2. Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima u 2021. i 2022. godini

OBLAST 1 – STIGMA I DISKRIMINACIJA OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-om I OSOBA KOJE SU U POVEĆANOM RIZIKU OD HIV-a

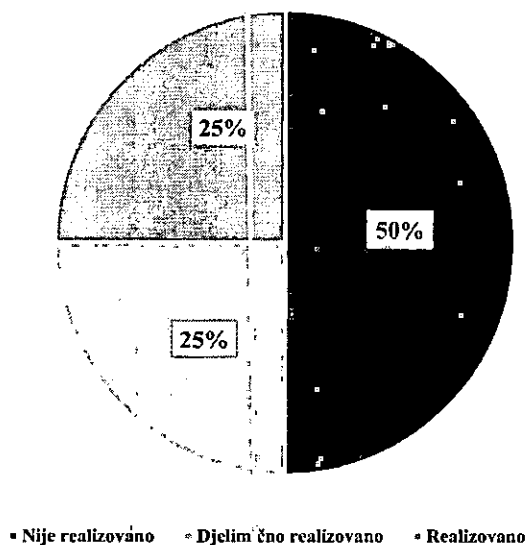
Ova oblast sadržala je dva operativna cilja. Sproveden je veliki broj aktivnosti u cilju smanjenja stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om i osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a, što je detaljnije prikazano u tekstu koji slijedi.

OPERATIVNI CILJ 1: Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om.

Akcionim planom planirano je da se ovaj cilj postigne sprovođenjem 4 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. dat je u Grafiku 3.

Grafik 3. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om

Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti zaključuje se da je trend indikatora učinka nepromijenjen – % žena i muškaraca između 15-49 godina koji imaju nediskriminatorne stavove prema osobama koje žive sa HIV-om (bazirano na dva pitanja iz MICS istraživanja). Cilj je bio da se ovaj procenat u odnosu na početne vrijednosti smanji za 10%. Međutim, aktivnosti koje bi mjerile indikator nijesu realizovane, tj nijesu sprovedena istraživanja koja bi pokazala vrijednost indikatora. Ipak, priprema za sprovođenje istraživanja započeta je u decembru 2022. Prikupljanje podataka (popunjavanje online upitnika HIV Stigma Index) započeto je polovinom januara 2023.

Osim pomenute pripreme za sprovođenje istraživanja, ključno dostignuće u realizaciji aktivnosti Operativnog cilja 1. je realizacija aktivnosti *“Medijske kampanje sa ciljem smanjenja stigme i diskriminacije”*. Svi nosioci aktivnosti realizovali su brojne aktivnosti koje su sveukupno obuhvatili veliki broj ljudi kampanjom u tradicionalnim medijima i na društvenim mrežama, što je doprinijelo da se veliki broj građana upozna sa ovom temom, dobije potrebne informacije što potencijalno doprinosi smanjenju stigme i diskriminatornih stavova prema osobama koje žive sa HIV-om.

Stručnjaci IJZCG realizovali su medijske nastupe koji su uključivali i poruke za smanjenje stigme i diskriminacije, a koje su dio svakog medijskog nastupa koji se sprovodi tokom obilježavanja Evropske nedjelje testiranja i 1. Decembra.

Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitis realizovala je 3 televizijska nastupa i izradila je websajt.

NVO LGBT Forum Progres kreirala je i objavila edukativni video (<https://youtu.be/mfqmn-lraXk>) za promociju zaštite od infekcije HIV-om i dostupnosti PEP-a, u septembru 2022. godine. Nakon objavljivanja, video sadržaj je distribuiran na društvenim mrežama, kao i promovisan u kontinuitetu na Javnom servisu Radio Televizije Crne Gore, u periodu od 29. 11. do 05. 12. 2022 godine, takođe i u cilju obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv HIV/AIDS-a.

NVO CAZAS sprovela je medijsku kampanju povodom Svjetskog dana borbe protiv side u okviru koje su realizovana brojna gostovanja na televiziji i poslate poruke o nediskriminaciji. Sprovedena je kampanja na društvenim mrežama tim povodom i dostignuto je više od 72 000 osoba. NVO CAZAS je inicirala održavanje tematske sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje koja je održana 29. 11. 2022. godine na kojem je tema bila HIV infekcija i smanjenje stigme ka osobama koje su pogođene HIV-om. Takođe, pokrenuta je inicijativa za podršku osobama koje su pogođene HIV-om pa je tim povodom simbolično crvenom bojom osvijetljeno više lokalnih i državnih institucija kao i međunarodnih diplomatskih predstavništva i medijskih kuća. Cjelokupnu kampanju je pratila i objava više informativno-edukativnih članaka na portalu www.zdravlje.co.me.

Takođe, NVO CAZAS je obilježila Nedjelju zdravlja u periodu od 1. – 7. aprila 2022. godine kada je dio aktivnosti bio usmjeren na prevenciju stigme i diskriminacije i edukaciju o HIV/AIDS-u.

Kao što je već gore pomenuto, zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu realizovane planirane aktivnosti:

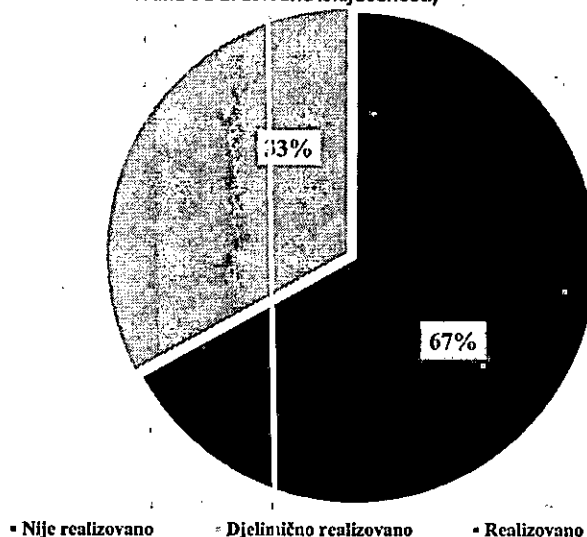
- o „Sprovođenje istraživanja o znanju i stavovima stručne javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV-om“
- o i “Sprovođenje istraživanja o znanju i stavovima opšte javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV/om”.

OPERATIVNI CILJ 2: Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti);

Akcionim planom planirano je da se ovaj cilj postigne sprovođenjem 6 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. dat je u Grafiku 4.

Grafik 4. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti);

Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti)

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti zaključuje se da je trend indikatora učinka nepromijenjen – % osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti) a koji su imali iskustvo sa diskriminacijom u zdravstvenom sistemu. Ciljna vrijednost je bila da se ovaj procenat utvrdi. Međutim, aktivnosti koje bi mjerile indikator nijesu realizovane, tj nijesu sprovedena istraživanja koja bi pokazala vrijednost indikatora.

Ključno dostignuće je povećan broj zdravstvenih radnika/ca i studenata/kinja zdravstvenih profesija koji su edukovani o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili su u povećanom riziku od HIV-a, kao realizacija velikog broja aktivnosti u toku medijskih kampanja, što će u krajnjem rezultirati postizanjem cilja smanjenja stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a.

Tako je Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise sprovela seminar za izabrane doktore (akreditovan od strane Ljekarske Komore) koji je pohađalo 20 učesnika (iz DZ Podgorica, DZ Rožaje, DZ Danilovgrad, DZ Herceg Novi, DZ Ulcinj i zdravstvena službe UIKS-a) i napravljen je predlog mjera za dalji nastavak KME.

NVO LGBT Forum Progres je 22. decembra 2022. godine realizovala obuku namijenjenu zdravstvenim radnicima o novim metodama prevencije HIV infekcije sa posebnim osvrtom na PEP, kojoj je prisustvovalo 5 zdravstvenih radnika/ca.

NVO CAZAS je u sklopu projekta „Care – make it viral!“ realizovao trodnevnu obuku za zdravstvene radnike i profesionalce u zdravstvenoj zaštiti o pravima pacijenata i radu sa ranjivim grupama u

povećanom riziku od HIV-a tokom i nakon COVID 19 pandemije. Obukom je obuhvaćeno ukupno 15 osoba iz javnog zdravstvenog sektora i to 12 zdravstvenih radnika/ca (ljekara i medicinskih tehničara), dvije psihološkinje i jedna socijalna radnica.

Za aktivnost organizovanja obilježavanja svjetskih kampanja nosioci aktivnosti su realizovali sljedeće:

IJZCG je sproveo koordinisanu kampanju: sa više od 15 televizijskih gostovanja, saopštenja za javnost postavljena su na web sajtu IJZCG, objavljena su najmanje 3 teksta za štampane medije i web portale, organizovane su dvije tribine za studente Medicinskog, Farmaceutskog fakulteta u Podgorici i Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju, izrađen je bookmark sa informacijama o testiranju na HIV (200 komada) i posteru sa porukama za testiranje (100 komada).

Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise realizovala je kampanju U-U od 15. oktobra - 31. decembra 2022. godine, koje je finansirana iz sredstava GF. Sprovedene su 3 reklamne kampanje u trajanju od po 25 dana. Ukupan prosječni reach/doseg ljudi po kampanji je od 250 do 350 hiljada ljudi, a obhvaćene starosne grupe su od 13 do 25 godina/ od 18 do 60+. Ukupan broj posjeta sajtu za navedeni period je oko 3000 klikova na različite blogove i vijesti. Organizovane su tribine za studente Medicinskog, Farmaceutskog fakulteta (20 studenat/kinja) iz sredstava GF.

NVO LGBT Forum Progres realizovala je 21. decembra 2022. godine obuku namijenjenu MSM zajednici za promociju servisa, zaštite od HIV infekcije sa posebnim osvrtom na PEP, kojoj je prisustvovalo 14 lica.

NVO CAZAS realizovala je kampanju povodom 1. decembra koja je uključivala:

- više od 10 televizijskih i radio gostovanja;
- saopštenje za javnost poslato svim relevantnim medijima;
- informativna kampanja na društvenim mrežama;
- organizovana akcija dobrovoljnog testiranja u saradnji sa IJZ I Glavnim gradom Podgorica i testirano 44 osobe;
- izrađen i distribuiran promotivni material I brošure na temu infekcije HIV, upotrebe kondoma i metodama prevencije;
- Postavljen info štand u tržnom centru Big fashion na kojem su dijeljene brošure, kondomi i informacije u vezi sa HIV-om;
- poslata inicijativa televizijama za označavanje crvene trakice u gornjem uglu televizijskog programa tokom cijelog dana 1. decembra i dobijen pozitivan odgovor od većine televizijskih kuća;

- poslata inicijativa za nošenje crvene trakice predstavnicima Skupštine Crne Gore za sjednice koje će se tog dana održavati u skupštini – dobijen pozitivan odgovor i poslanici nosili crvene trakice 1. decembra;
- poslata inicijativa Odboru za zdravstvo od strane NVO Cazas i 1. decembra organizovna tematska sjednica sa predstavnicima relevantnih institucija;
- uspostavljena saradnja sa lancem BENU apoteka povodom 1. decembra, gdje je u apotekama svim građanima i građankama osim edukacije i informativnog materijala su 1. decembra bili dostupni i besplatni kondomi.

Svim aktivnostima kampanje NVO CAZAS obuhvaćeno je najmanje 100.000 osoba tokom cjelokupne kampanje i svim kanalima komunikacije.

Kao što je već gore pomenuto, zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu realizovane planirane aktivnosti:

- o Izrada analize medijskog predstavljanja HIV/AIDS-a
- o Organizovanje edukacija/treninga za predstavnike medija o afirmativnom i senzibilisanom izvještavanju o HIV/AIDS-u, kao i afirmativnom izvještavanju položaja osoba koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.
- o Organizovanje edukacija/treninga za policijske službenike i socijalne radnike o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a

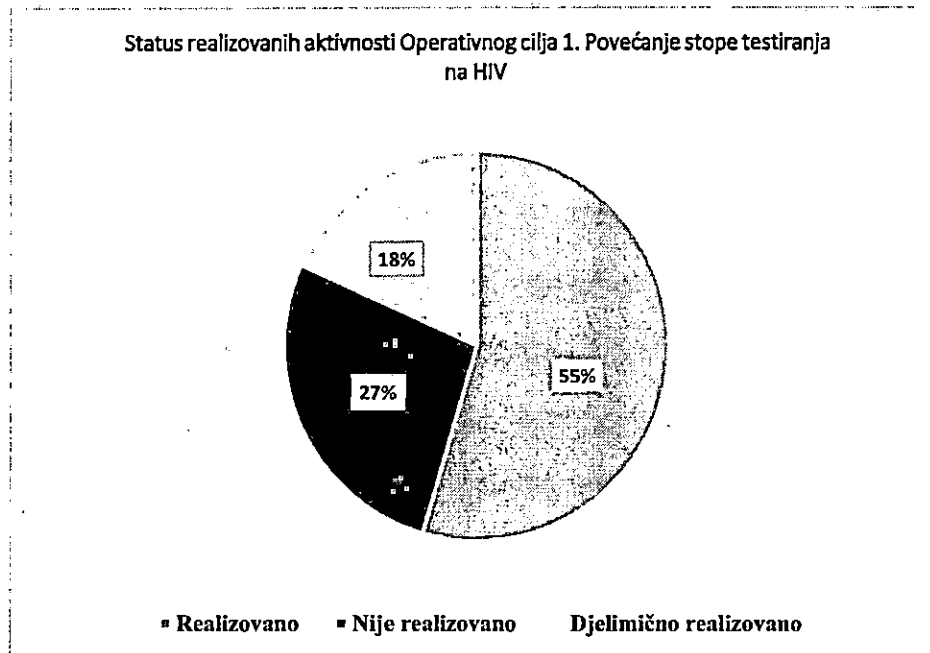
OBLAST 2 – PREVENCIJA

Oblast prevencije obuhvata 4 operativna cilja. Sproveden je veliki broj preventivnih aktivnosti, što je detaljnije prikazano u tekstu koji slijedi.

OPERATIVNI CILJ 1: Povećanje stope testiranja na HIV

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 11 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. dat u Grafiku 5. pokazuje da je realizovano/djelimično realizovano 73% planiranih aktivnosti (6 realizovane i 2 djelimično realizovane), dok je 27% (3) aktivnosti nerealizovano.

Grafik5. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Povećanje stope testiranja na HIV

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka - Stopa testiranja.

Ključna dostignuća za postizacnje ovog cilja su omogućena kroz realizaciju brojnih aktivnosti, i to:

- Obezbjeđeni su testovi za testiranje na HIV u JZU, a rezultati su sljedeći:
 - Broj testiranih osoba na HIV u:
 - DPST u 2021.godini je 428, a u 2022. godini 524;
 - Centru za medicinsku mikrobiologiju IJZCG na osnovu uputa izabranih ljekara ili ordinirajućih ljekara za hospitalizovane pacijente u 2021. godini – 5474, a u 2022. godini 6263;
 - Broj testiranja brzim testovima: 480 (2021. godine); 570 (2022. godine);

Treba imati u vidu da se pojedine osobe testiraju više od jednom, pa je broj upotrebljenih brzih testova viši u odnosu na broj osoba koje su testirane na HIV.

- Obezbjeđivan je rad savjetovališta za HIV (7 savjetovališta pri domovima zdravlja), a rezultati su sljedeći:
 - Prema standardima radi 8 savjetovališta (7 u DZ i 1 u IJZCG)
 - Broj testiranih osoba po Savjetovalištima u 2022.g:
DZ Bar - 78; DZ Berane - 9; DZ Bijelo Polje - 47; DZ Herceg Novi - 38; DZ Kotor - 61; DZ Nikšić - 61; DZ Pljevlja - 8; IJZCG - 222;

- Broj posjeta savjetovalištima (savjetovani i testirani) u 2022. godini - 606;
 - IEM – izrađeno 200 bookmarkova;
 - Kondomi i lubrikanti nisu bili dostupni u Savjetovalištima;
 - Održano najmanje 8 predavanja/tribina u lokalnoj zajednici;
- Sprovedene su sveobuhvatne kampanje za pro nociju testiranja (u okviru prolječne i jesenje evropske nedelje testiranja i jos jedna sredinom godine), a rezultati su sljedeći:

Ukupno testirano:

- DZ Bar: 5
 - DZ Berane: 2
 - DZ Bijelo Polje: 26
 - DZ Herceg Novi: 7
 - DZ Kotor: 20
 - DZ Nikšić: 12
 - DZ Pljevlja: 7
 - IJZCG: 42
- Broj ZU koje su učestvovala: IJZCG, 7 Savjetovališta za DPST, DZ Podgorica
 - Izveštavale su sve medijske kuće sa nacionalnom frekvencijom.
 - Štampani su poster i za Evropsku nedelju testiranja (100 komada).
 - NVO koje su učestvovala u kampanjama NVO: MHF, CAZAS, JUVENTAS, QUEER of MONTENEGRO

U cilju promocije testiranja na HIV, **NVO CAZAS** je razvila web aplikaciju "Zdraviša" koja je dostupna na www.zdravlje.co.me/zdravisa. Aplikacija nudi mogućnost samoprocjene rizika u odnosu na HIV i PPI, i u skladu sa tim daje povratne edukativne informacije i savjete. Korisnici aplikacije potpuno besplatno i anonimno mogu da urade samoprocjenu rizičnog ponašanja u odnosu na HIV i polno prenosive infekcije kroz 10 pitanja na koja se odgovara odabirom ponuđenih odgovora. Nakon završene procjene, ukoliko je prepoznat rizik, korisnici se upućuju na testiranje u DPST centre čije GPS koordinate su unešene u aplikaciju zajedno sa kontakt podacima tako da korisnici mogu jednostavno pronaći lokaciju za testiranje. Kampanja promocije aplikacije i testiranja na HIV realizuje se kontinuirano tokom godine pa je tokom 2022. godine na ovaj način promovisano testiranje kroz dva bilborda i dva city light-a u Podgorici i kontinuirane sponzorisanе objave na društvenim mrežama i posredstvom medija. Izrađeno je 1000 flajera koji promovišu aplikaciju i koji su distribuirani građanima i građankama.

Takođe, izrađen je informativni video materijal sa zdravstvenim radnicima o pristupu testiranju na HIV tokom pandemije COVID 19 koji je dostupan na linku <https://www.youtube.com/watch?v=f3xQmrthv4>.

- Definisan je Nacionalni dan testiranja na HIV - 4. Mart.
- Sprovedeni su seminari/radionice za zdravstvene radnike o principima rada i ponude za testiranje". Kroz program KME u 2021. godini seminar (akreditovan od strane LjK) pohađalo je 66 zdravstvenih radnika iz DZ Bar, Berane, Bijelo Polje, Kotor, Nikšić, Pljevlja i Herceg Novi. U 2022. godini održana su dva seminar (akreditovana od strane LjK) koje je pohađalo 95 zdravstvenih radnika iz DZ Bar, Berane, Bijelo Polje, Kotor, Nikšić, Pljevlja i Herceg Novi, IJZCG, OB Kotor.
- Sprovedene su edukativne radionice u završnim razredima srednjih škola i fakultetima i ostalim razredima tokom sprovođenja NP, tj obavljene su 3 edukacije preko ZOOM aplikacije na temu HIV-a i virusnih hepatitisa za 120 mladih osoba u avgustu 2021. godine. Organizovane su i tribine za studente/kinje Medicinskog, Stomatološkog i Farmaceutskog fakulteta u Podgorici i Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju 2022. godine za 30 studenata/kinja. NVO CAZAS je organizovao predavanje za učenike/ce Stručne medicinske škole u Podgorici o HIV-u i prevenciji, a prisustvovalo je 100 učenika/ca.
- Kroz djelimično realizovne aktivnosti rezultati su da je **započeta aktivnost na izradi Protokola za rad u Savjetovalištim za DPST**. Planiran završetak je u prvom kvartalu 2023. godine.
- Osim toga, IJZCG je započeo aktivnosti na mapiranju laboratorija u Crnoj Gori i izrađen je upitnik koji će se koristiti za prikupljanje podataka iz privatnih laboratorija.

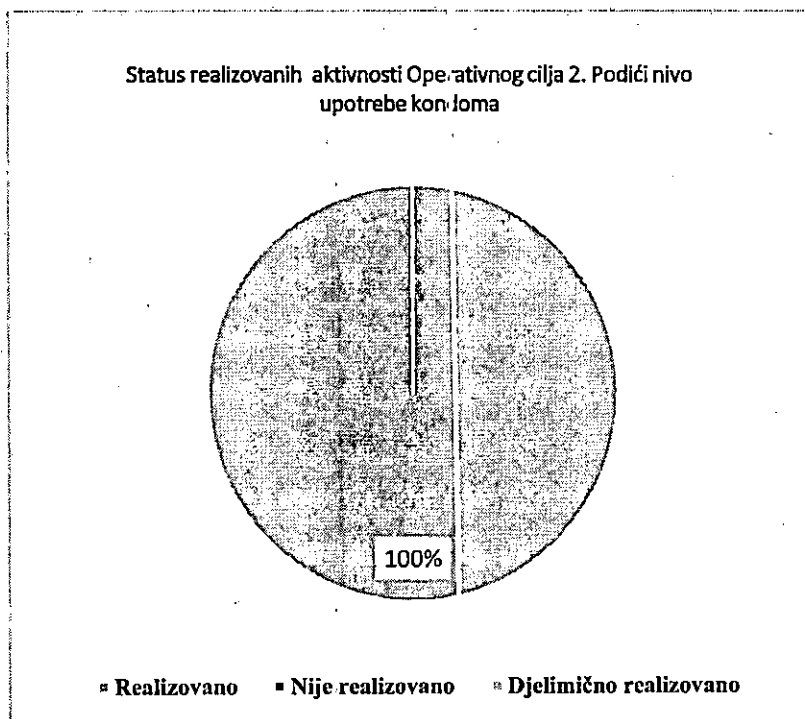
Zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu se realizovale sljedeće aktivnosti (čija se realizacija preporučuje planirati nardnim akcionim planom ukoliko za njima i dalje bude postojala potreba):

- "Obezbijediti brze testove iz pljuvačne tečnosti za skrining"
- "Zagovarati opt out ponude testiranja za sve trudnice"
- "Izrada smjernica za „testiranje na HIV“ za privatne laboratorije"

OPERATIVNI CILJ 2: Podići nivo upotrebe kondoma

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 2 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. dat u Grafiku 6. pokazuje da su obje aktivnosti tj 100% planiranih realizovane.

Grafik 6. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 2. Podići nivo upotrebe kondoma

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka 1: Procenat osoba koje su prijavile korišćenje kondoma prilikom poslednjeg seksualnog odnosa.

U cilju realizacije aktivnosti „Sprovođenje vršnjačkih edukativnih radionica u završnim razredima srednjih škola i na fakultetima o značaju upotrebe kondoma i ostalim razredima tokom sprovođenja NP“ - NVO CAZAS je sproveo 13 vršnjačkih radionica u 3 različite regije i obuhvaćeno je šest (6) škola i preko 520 učenika/ca. Takođe, realizovane su dvije online vršnjačke aktivnosti putem platforme „Zoom“ za 73 mlade osobe.

Takođe, ova NVO je sprovela preventivno edukativnu kampanju čime je povećan broj korisnika platforme za samoprocjenu rizika u odnosu na HIV i polne bolesti „Zdraviša“ - odrađeno 698 sesija (samoprocjena rizika) za 10 mjeseci dok je kroz promociju aplikacije na društvenim mrežama obuhvaćeno 6 390 korisnika/ca, dok je kroz kampanju o upotrebi kondoma i promociji testiranja obuhvaćeno 5 123 korisnika/ca. Zbog koncepta praćenja analitike na društvenim mrežama nije moguće pružiti preciznu strukturu korisnika/ca, ali s obzirom da 70% pratilaca/teljaka na društvenim mrežama čine mladi, očekivano je da se ta statistika preslikala na ovu kampanju. Putem offline aktivnosti odnosno putem bilborda i citylighta obuhvaćena je opšta populacija, a zbog prirode ove aktivnosti nije moguće pratiti strukturu korisnika.

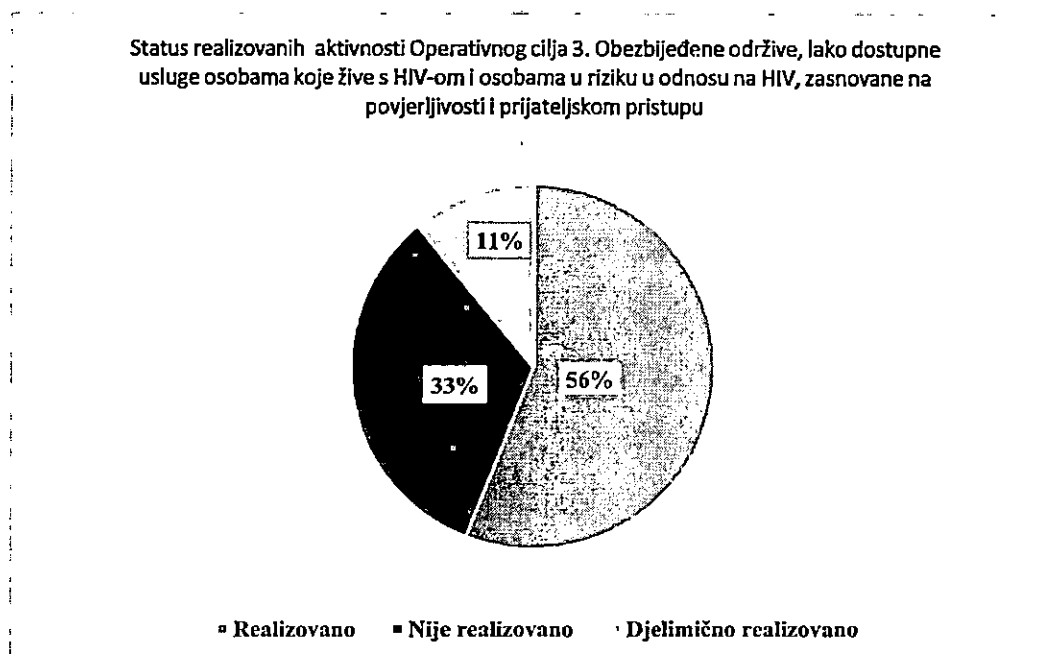
Također, NVO CAZAS je održao i trodnevnu obuku za vršnjačke edukatore tokom 2022. godine u Mojkovcu, gdje je obučeno 15 mladih iz svih regija da realizuju vršnjačke edukacije u svojim zajednicama.

Aktivnost sprovođenja redovne analize prijavljivanja polno prenosivih infekcija sa posebnim akcentom na vulnerabilnost populacije se redovno sprovodi. Međutim, prijavljivanje polno prenosivih infekcija je nezadovoljavajuće. Broj prijavljenih oboljenja je značajno manji od procijenjenog broja, pa je i adekvatna analiza nemoguća.

OPERATIVNI CILJ 3. Obezbijeđene održive, lako dostupne usluge osobama koje žive s HIV-om i osobama u riziku u odnosu na HIV, zasnovane na povjerljivosti i prijateljskom pristupu

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 18 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti pokazuje da je 56% (10) njih realizovano, djelimično realizovano 11% (2) planiranih aktivnosti, dok je 33% (6) nerealizovanih.

Grafik 7. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 3. Obezbijeđene održive, lako dostupne usluge osobama koje žive s HIV-om i osobama u riziku u odnosu na HIV, zasnovane na povjerljivosti i prijateljskom pristupu

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend i ostvarena ciljna vrijednost indikatora učinka 1. - Broj i % mjesta koje pružaju uslugu a koji su imali prekid u radu sa ključnim populacijama servisa. Uspostavljena su minimalno 2 održiva servisa (terenski rad i Drop in centri).

Brojne aktivnosti su sprovedene u cilju obezbjeđivanja održive, lako dostupne usluge osobama koje žive s HIV-om i osobama u riziku u odnosu na HIV, zasnovane na povjerljivosti i prijateljskom pristupu, i to:

- Kvalifikacija koja se bavi različitim ranjivim grupama, pa i osobama koje su oboljele od AIDS-a ili u riziku od HIV-a, uvrštena je u Nacionalni okvir kvalifikacija pod nazivom Saradnik u socijalnoj inkluziji. Standard zanimanja je usvojen na XX sjednici Savjeta za kvalifikacije, održanoj 09. novembra 2022. godine. Nacrt standarda kvalifikacije je urađen i nakon internih procedura u Centru za stručno obrazovanje, biće ubrzo poslat sektorskoj komisiji tj. Savjetu za kvalifikacije na razmatranje i usvajanje, čime se stiču uslovi za iniciranje razvijanja programa obrazovanja.
- Sprovedeni su preventivni i programi podrške za MSM populaciju – distribucija osnovnog paketa usluga. Broj korisnika za 2021. godinu je 1075 MSM, tj. 45,74% MSM je obuhvaćeno definisanim paketom intervencija. Za 2022. godinu broj korisnika je 990 MSM, tj. 42,13% MSM je obuhvaćeno definisanim paketom intervencija.

U 2021. godini NVO Juventas je realizovao projekat: „Doprinos nacionalnom odgovoru na epidemiju HIV-a među muškarcima koji imaju seks sa muškarcima“, a uz podršku Ministarstva zdravlja i Globalnog fonda za HIV/AIDS, malariju i tuberkulozu. Projekat je bio namijenjen prevenciji infekcije HIV-om među muškarcima koji imaju seksualne odnose sa muškarcima. Partnerska organizacija, Crnogorska LGBTIQ+ asocijacija „Queer Montenegro“ aktivno je učestvovala u projektnim aktivnostima, posebno u podršci radu *drop-in* centra. U sklopu ovog projekta, tokom 2021. godine je ove usluge koristilo ukupno 1075 osoba. Od ukupnog broja korisnika, 410 su novi korisnici (odnosno – prvi put su koristili usluge na terenu ili u *drop-in* centru). Ostvareno je ukupno 3268 kontakata. Korisnici su se 3268 puta savjetovali sa saradnicima u zajednici. Putem interneta savjetovanje je pruženo 657 puta. Podijeljeno je 13 125 kondoma i 12 165 lubrikanata. Održano je 250 savjetodavnih seansi sa psihologom. Kod korisnika je podignut nivo svijesti o načinima prenošenja HIV-a i drugih seksualno i krvlju prenosivih infekcija, kao i o načinima njihove prevencije. Preventivno-edukativne usluge i potrebna psihosocijalna pomoć pružane su svim radnim danima u MSM *drop-in* centru, 3–5 puta sedmično na terenu (u zavisnosti od potrebe klijenata).

NVO Juventas je u 2022. godini realizovao projekat: “Doprinos prevenciji HIV/AIDS-a među ključnom populacijom muškaraca koji imaju seks sa muškarcima (MSM)”. Projektne aktivnosti su

bile usmjerene na prevenciju HIV-a među muškarcima koji imaju seksualne odnose sa muškarcima, a sprovodile su se kroz terenske aktivnosti, internet outreach, rad drop in centra za LGBTIQ+ osobe koji se nalazi u Podgorici, psihološku podršku i testiranje u zajednici. Terenski rad obavljan je u više opština (Bar, Podgorica, Budva, Tivat) i svi klijenti su mogli dobiti pored besplatnih materijala i savjetodavnu podršku saradnika/ca u socijalnoj inkluziji i upućivanje na relevantne ustanove i organizacije u zavisnosti od njihovi individualnih potreba. Internet outreach sproveden je u kontinuitetu i na različitim platformama i putem društvenih mreža vršeno je informisanje o uslugama koje su dostupne kao i sve važne informacije u odnosu na prevenciju HIV-a, mogućnostima i načinima testiranja, uključivanja u proces liječenja. Za 12 mjeseci u drop in centru i na terenu pružene su usluge za 990 jedinstvenih klijenata i ostvareno ukupno 2304 kontakata. Obavljeno je 220 savjetovanja sa psihološkinjom, 1230 sa saradnicima/cama u socijalnoj inkluziji i 503 internet savjetovanja. U istom periodu podijeljeno je 10601 kondom i 2043 lubrikanta.

- Sprovedeni su preventivni i programi podrške za MSM populaciju – testiranje u zajednici. Broj korisnika za 2021. godinu je 32 MSM, tj. 1,36% MSM obuhvaćeno je testiranjem u zajednici, dok je 2022. godine 63 MSM, tj. 2,68% MSM obuhvaćeno testiranjem u zajednici.
- Sprovedeni su preventivni i programi podrške za IKD populaciju - distribucija osnovnog paketa usluga, i to 2021. godine 1261 PWID, tj. 78,81% PWID obuhvaćeno je definisanim paketom intervencija. 2022. godine 1448 PWID, tj. 90,50% PWID obuhvaćeno je definisanim paketom intervencija.

NVO CAZAS je tokom 2021. godine obuhvatila ukupno 735 jedinstvenih klijenata kroz dva drop in centra u Podgorici i Baru i terenski rad. Podijeljeno je ukupno 71621 igala, 42504 šprica, 24985 kovala, 18363 kondoma dok je prikupljeno 10192 korišćenih igala i 9571 špriceva.

Tokom 2022. godine obuhvaćeno je ukupno 933 jedinstvenih klijenata kroz dva drop in centra u Podgorici i Baru i terenski rad. Podijeljeno je ukupno 52966 igala, 31091 šprica, 24985 kovala, 18822 kondoma dok je prikupljeno 5226 korišćenih igala i 4914 špriceva.

Tokom 2022. godine NVO CAZAS je organizovao dvije obuke z "Prevencija HIV/AIDS-a među IKD populacijom kroz "Program smanjenja štete" i "Novi pristupi i inovacije u sprovođenju programa smanjenja štete" koji je pohađalo više od 30 osoba koje aktivno učestvuju u sprovođenju preventivnih programa za HIV ali su ujedno i obučeni novi radnici za sprovođenje programa smanjenja štete među IKD.

NVO Juventas je u 2022. godini realizovala projekat: "Podrška servisima prevencije HIV-a i AIDS-a za osobe koje koriste droge u Crnoj Gori", a uz podršku Ministarstva zdravlja i Globalnog fonda za HIV/AIDS, malariju i tuberkulozu. Aktivnosti su se odnosile na podršku radu Drop in centra za osobe koje koriste droge i sprovođenje terenskih aktivnosti širom Crne Gore. Tokom godinu dana

spvođenja projekta usluge su pružene za 542 jedinstvena klijenta/kinje sa kojima su ostvarena 4483 kontakta. Usluge u drop in centru i na terenu obuhvatile su:

- savjetovanje sa socijalnim radnicama (2054 savjetovanja),
- savjetovanje sa psihološkinjom (230 savjetovanja),
- savjetovanje sa saradnicima u socijalnoj inkluziji, (2301 savjetovanje),
- upućivanje na različite ustanove i organizacije iz oblasti socijalnu i dječije zaštite, zdravstvene zaštite, oblasti zapošljavanja, a sve u zavisnosti od individualnih potreba klijenta/kinje.

Kontinuirano je vršena podijela sterilnog pribora za injektiranje droge (31101 igala, 17171 špriceva, 274 tube hepatrombina, 7035 ampula destilovane vode, 6780 komada alkoholnih tupfera, 2093 kuvala, 731 podvezica, 227 lubrikanata, 2539 kondoma). Takođe, kroz redovne akcije čišćenja terena i vraćanja iskorišćenog pribora od strane klijenata/kinja prikupljeno je 6050 kontaminiranih igala i 5533 kontaminiranih špriceva, koji su uništeni u okviru KCCG, u skladu sa procedurama za uništenje medicinskog otpada.

NVO Juventas je u 2022. godini sprovela projekat: "Preventivni servisi među zajednicom osoba koje koriste/injektiraju droge u cilju niske prevalencije HIV/AIDS-a u Crnoj Gori". Projekat je sproveden šest mjeseci i obuhvatio je sprovođenje aktivnosti usmjerenih na prevenciju HIV-a među osobama koje koriste/injektiraju droge. Fokus je bio na aktivnostima u okviru programa smanjenja štete a koje se sprovode kroz rad drop in centra za osobe koje koriste droge i terenski rad. Usluge koje su se pružale obuhvatile su: distribuciju sterilnog pribora za injektiranje droge, akcije čišćenja kontaminiranog pribora na terenu, savjetodavnu podršku stručnih radnika/ca i saradnika/ca, upućivanje na druge institucije i organizacije, testiranje u zajednici na HIV, hepatitis B i C. Navedenim aktivnostima ukupno su obuhvaćena 363 jedinstvena klijenta/kinje kroz 2325 ostvarenih kontakata. Od ovog broja, deset osoba testirano je na HIV, hepatitis B i hepatitis C u drop in centru i dobilo savjetodavnu podršku u odnosu na navedene infekcije. Ostvareno je 1140 savjetovanja sa socijalnom radnicom i 994 savjetovanja sa saradnikom u socijalnoj inkluziji.

- **Sprovedeni su preventivni i programi podrške za IKD populaciju – testiranje u zajednici.** Tokom 2021.godine 122 PWID, tj. 7,63% PWID obuhvaćeno je testiranjem u zajednici, a tokom 2022. godine 135 PWID, tj. 8,44% PWID obuhvaćeno je testiranjem u zajednici.

NVO CAZAS je realizovala dvije akcije testiranja u zajednici IKD u saradnji sa Institutom za javno zdravlje (u drop in centru NVO CAZAS) i u saradnji sa Glavnim gradom Podgorica (Kuća zdravlja).

- **Sprovedeni su preventivni i programi podrške za SR populaciju - distribucija osnovnog paketa usluga.** Tokom 2021. godine 209, tj. 67,72% SR obuhvaćeno je definisanim paketom

intervencija, a tokom 2022. godine 197 SR, tj. 61,95% SR obuhvaćeno je definisanim paketom intervencija.

NVO Juventas je u 2021. godini sprovodio projekat: „Doprinos prevenciji HIV/AIDS-a među populacijom seksualnih radnika/ica“. Projekat je rezultirao pružanjem direktne podrške i usluga za 210 jedinstvenu klijentkinju u drop-in centru i/ili na terenu, pri čemu je ostvareno ukupno 1170 kontakata. Pružene su usluge za 137 nove klijentkinje, odnosno – po prvi put su koristile neku od usluga drop-in centra ili na terenu. Klijentkinjama je u kontinuitetu bila dostupna savjetodavna podrška u okviru drop-in centra i na terenu, pri čemu je ostvareno: 1074 savjetovanja sa socijalnim radnicama, 608 savjetovanja sa saradnicima u oblasti socijalne inkluzije i 33 savjetovanja sa psihologom. Takođe, pružena je i 171 besplatna frizerska usluga. Tokom sprovođenja projekta podijeljena su 7952 kondoma i 2287 lubrikanata.

NVO Juventas je tokom 2022. godine sprovodila projekat: „Podrška servisima prevencije HIV/AIDS-a za osobe koje pružaju seksualne usluge u Crnoj Gori“. Ovim projektom realizovane su aktivnosti direktne podrške osobama koje pružaju seksualne usluge u Crnoj Gori kroz kontinuiran rad Drop in centra i terenske aktivnosti. Pružane su usluge dijeljenja kondoma i lubrikanata, usluge savjetovanja sa stručnim radnicima/cama i saradnicima/cama, kao i upućivanje na druge usluge u zajednici, a posebno informisanje i upućivanje na testiranje na HIV. Takođe, pružane su usluge pranja i sušenja odjeće, donacija odjeće i obuće i frizerske usluge. Navedenim uslugama tokom 2022. godine obuhvaćeno je 196 jedinstvenih klijentkinja kroz 1264 kontakta. Realizovano je 1093 savjetovanja sa socijalnim radnicama, 53 savjetovanja sa psihološkinjom, 815 savjetovanja sa saradnicima/ama u socijalnoj inkluziji. U okviru Drop in centra i na terenu distribuirano je 5726 kondoma i 288 lubrikanata.

- Sprovedeni su preventivni i programi podrške za SR populaciju – testiranje u zajednici. Tokom 2021. godine 187 SR, tj. 58,81% SR obuhvaćeno je testiranjem u zajednici, a tokom 2022. godine 34 SR, tj. 10,69% SR obuhvaćeno je testiranjem u zajednici.
- Sprovedeni su preventivni i programi podrške za populaciju osoba koje žive sa HIV-om. Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise iz sredstava GF usluge je omogućilo za 214 jedinstvenih klijenata tokom 2022. godine. Organizovan je seminar za 15 PLHIV na temu terapijske pismenosti i psihosocijalnog stanja osoba koje žive sa HIV-om. Korisnici projekta CHF su osobe koje imaju HIV infekciju, članovi njihovih porodica i seksualni i bračni partneri sa teritorije Crne Gore. Drugu grupu korisnika čine online zainteresovani predstavnici iz MSM populacije sa ukupno 1088 pregleda i 479 poslatih poruka i 111 upućenih poruka koje su se odnosile na upućivanje u zdravstvene ustanove. Takođe je dobijena informacija da se vršilo 65 savjetovanja sa LGBT HIV pozitivnih osoba. Radi se o online anonimnom savjetovanju. Ukupan

broj kontakata sa osobama koje žive sa HIV-om tokom 12 mjeseci je bio 376. Ukupan broj kontakata za ovaj period je bio 2427 u okviru kojeg su uključeni online, vršnjačka savjetovanja, kontakti sa psihologom i stručnim saradnikom.

IJZCG je paketom usluga tokom 2021. godine obuhvatio 63 PLHIV, a tokom 2022. godine 214 PLHIV.

NVO CAZAS je kreirano tri informativna video materijala sa medicinskim kadrom o HIV-u i COVID 19 sa ciljem edukacije osoba koje su pogođene HIV-om - o prevenciji, pristupu liječenju i vezi sa COVID 19 i srodnim infekcijama virusnim hepatitisima. Materijal je distribuiran u onlajn formatu ka ciljnim grupama, a može se naći na linkovima:

<https://www.youtube.com/watch?v=wRDeTTJlhWY>, <https://www.youtube.com/watch?v=3-nAtMlx9Cs> i <https://www.youtube.com/watch?v=aE-DD6gA3Sis&t=11s>.

- Sprovedene su usluge preventivnih programa za populaciju zatvorenika i to tokom 2022. godine 23,85% zatvorenika/ca obuhvaćeno je definisanim paketom intervencija.

NVO Juventas je od januara do decembra 2022. godine realizovao projekat "Podrška servisima prevencije HIV/AIDS-a i psihosocijalne podrške među zatvorenicima i zatvorenicama". Projekat je za glavni cilj imao održavanje niske prevalencije HIV-a među zatvorenicima i zatvorenicama. Aktivnosti su obuhvatile održavanje grupnih informativnih radionica o HIV/AIDS-u, kao i individualna savjetovanja sa stručnim radnicima/ama, odnosno, realizovano je 228 savjetovanja sa socijalnom radnicom i 155 savjetovanja sa saradnikom u socijalnoj inkluziji. Projektne aktivnosti sprovedene su u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija u Spuzi i Zatvoru Bijelo Polje, a ukupno je obuhvaćeno 155 jedinstvenih zatvorenika/ca kroz 262 kontakta.

- Sprovedene su usluge preventivnih programa za populaciju zatvorenika – testiranje u zajednici - i to tokom 2021. godine 218 zatvorenika/ca testirano je na HIV u sklopu BBS, dok u 2022. godini nije bilo testiranja.
- Sprovedene su usluge preventivnih programa za RE populaciju. Definisanim finansijskim okvirom ovog Programa nijesu opredijeljena sredstva za realizaciju preventivnih programa za HIV među RE zajednicom te je NVO CAZAS aktivnosti realizovao u sklopu drugih projekata i postojećih servisa. Ukupno 32 osobe iz RE populacije obuhvaćeno je definisanim paketom intervencija. Izrađen je i distribuiran Vodič o servisima podrške za pripadnike/ce RE populacije o servisima podrške za korisnike PAS.
- Izrađene su i usvojene Smjernice za smanjenje štete. NVO CAZAS je u 2021. godini u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija

za HIV i virusne hepatitis, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, razvio Smjernice za smanjenje štete koje još uvijek nijesu usvojene jer je Komisija za HIV bila rasformirana, te nije bilo nadležnog tijela da iste usvoji na prijedlog NVO.

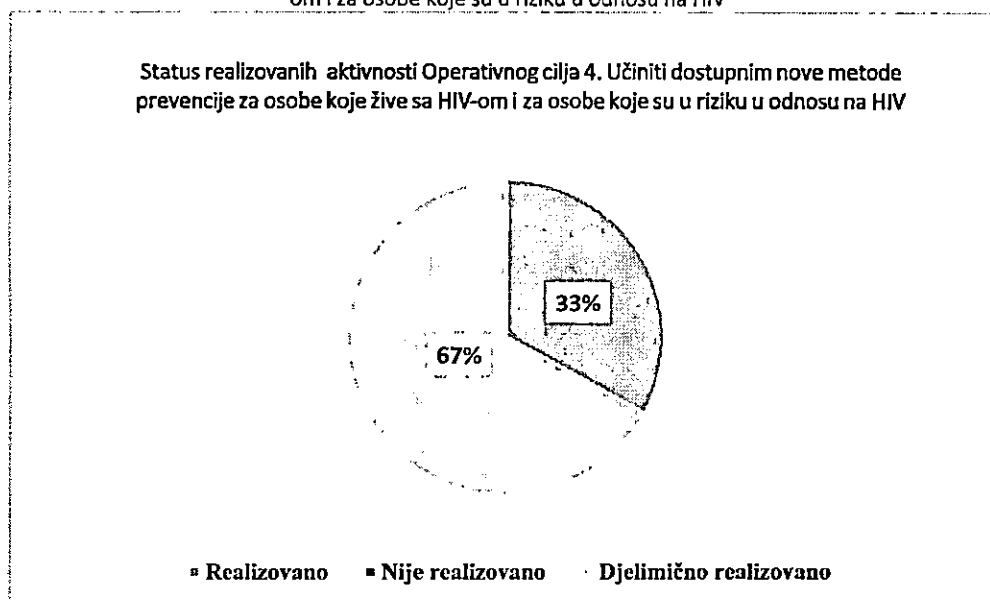
Zbog nedostatka sredstava nijesu realizovane sljedeće aktivnosti:

- o Usvajanje Nacionalnih smjernica za tretman HCV/HBV. Ipak, Smjernice su izrađene u decembru 2019. Potrebno je revidirati ih i dati na usvajanje.
- o Dizajniranje programa obuke i izrada priručnika za terenski rad, na osnovu postojećih trening programa i iskustava lokalnih NVO
- o zakonodavnog okvira u svrhu pronalaženja rješenja za pružanje zdravstvenih i socio-zdravstvenih usluga u okviru NVO-a
- o Sprovođenje preventivnih i programa podrške za populaciju osoba koje žive sa HIV-om – testiranje u zajednici
- o Sprovođenje preventivnih programa za pomorce
- o Sprovođenje seminara/radionica za zaposlene u zatvoru o stigmati, diskriminaciji, prevenciji i podršci za populacije u povećanom riziku

OPERATIVNI CILJ 4. Učiniti dostupnim nove metode prevencije za osobe koje žive sa HIV-om i za osobe koje su u riziku u odnosu na HIV

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 3 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti dat u Grafiku 8. pokazuje da je djelimično realizovano 2 (67%) planiranih aktivnosti, dok je 1 (33%) realizovana.

Grafik 8. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 4. Učiniti dostupnim nove metode prevencije za osobe koje žive sa HIV-om i za osobe koje su u riziku u odnosu na HIV

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka 1. Završena analiza zakonodavnog i pravnog okvira o mogućnosti uvođenja PrEP-a i indikatora učinka 2. Broj osoba koje su u povećanom riziku (iz ključnih populacija) a koje su testirane brzim testovima kroz CBT (testiranje u zajednici).

Za ostvarenje cilja da se učine dostupnim nove metode prevencije za osobe koje žive sa HIV-om i za osobe koje su u riziku u odnosu na HIV ključna dostignuća su sljedeća:

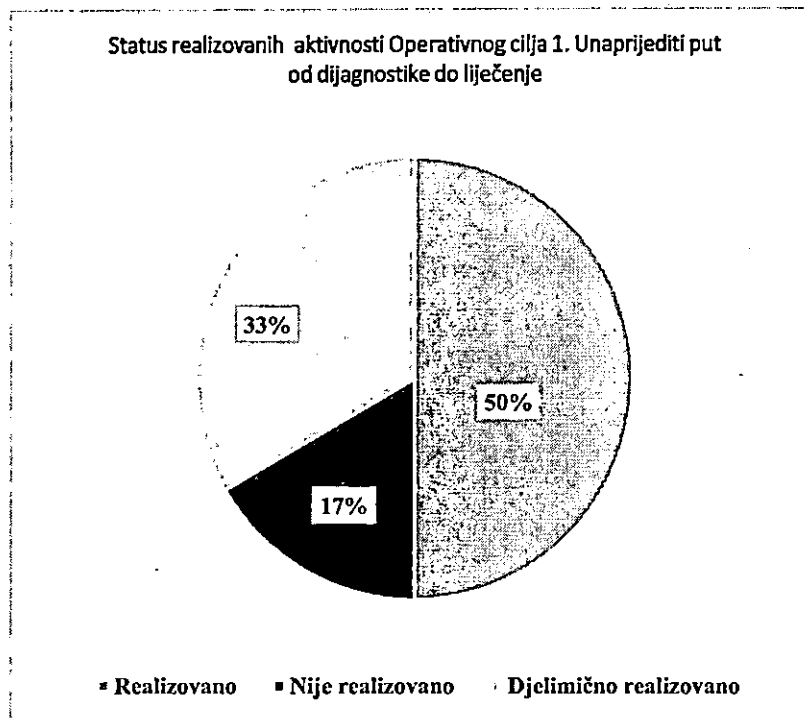
- **NVO CAZAS** je tokom 2021. godine u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitis, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, izradila analizu o mogućnosti uvođenja PrEP-a. Na osnovu analize kreiran je set preporuka i u toku je ispitivanje najefikasnijeg modela mjera. Osim toga, NVO CAZAS pokrenula je proces nabavke lijekova za početak uvođenja PrEP-a u Crnoj Gori i obezbijedena je donacija lijekova za uključivanje 100 korisnika PrEP-a na period od godinu dana.
- U 2021. godini u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitis, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, izrađen je portal <http://prepinfo.me/> sa ciljem edukacije i informisanja o PrEPu.
- U sklopu "SOS 2.0" regionalnog projekta koji u Crnoj Gori realizuje NVO CAZAS izrađena je analiza "Politike, propisi i prakse brzog testiranja/ samotestiranja na HIV u četiri zemlje jugoistočne Evrope - Sjeverna Makedonija, Albanija, Crnoj Gora i Srbija" sa pregledom stanja, izvještajem sa realizovanim konsultacijama kao i preporukama.

OBLAST 3 – LIJEČENJE I BRIGA

OPERATIVNI CILJ 1. Unaprijediti put od dijagnostike do liječenje

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 6 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti dat u Grafiku 9. pokazuje da je 3 aktivnosti realizovano, 2 aktivnosti djelimično realizovano i 1 je nerealizovana.

Grafik 9. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Unaprijediti put od dijagnostike do liječenje

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti ali i vrijednosti postavljenih indikatora učinka potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju istog: Procenat osoba koje koriste terapiju u odnosu na ukupan procijenjen broj osoba koje žive sa HIV-om. Početna vrijednost bila je 40%, a ciljna 60%. Postignuta vrijednost u 2022. godini je - 57%.

Za ostvarenje ovog cilja ključna dostignuća su sljedeća:

- Obezbijedena je nabavka ART sa pozitivne liste i određeni broj ART koje nisu na listi za rezistentne pacijente. U 2021. godini 204 PLHIV je bilo na ART, a 2022. godine 232 PLHIV je bilo na ART. Svi su stariji od 15 godina.

Procenat osoba koje za koje se zna da su na tretmanu i posle 12 mjeseci od početka terapije u 2021. godini bio je 100,0%.

Procenat osoba koje za koje se zna da su na tretmanu i posle 12 mjeseci od početka terapije u 2022. godini bio je 91,6%.

Dvije osobe su dobile uput na test rezistencije.

Montefarm je izvijestio da je lijek Valcyte 450mg bio u deficitu od juna prošle godine zbog prava na prometovanje koja su sa kompanije Roche prešla na novog nosioca dozvole, Cheplapharm. Lijek Rezolsta 800+150mg bio je u deficitu od maja prošle godine do oktobra. Lijek je bio na carinskom

skladištu i čekalo se odobrenje MZ za uvoz. Lijek Zidovudin u dozama 100 i 250mg, kao ni Ziagen ni Combivir nisu prometovani jer nije bilo potražnje.

- Obezbijeđeni su testovi za praćenje efekata terapije. Broj urađenih analiza u 2021. godini je na CD4: 195, a PCR: 275. Broj urađenih analiza u 2022. godini na CD4: 324, a PCR: 384.

Procenat novodijagnostikovanih PLHIV kod kojih je registrovan broj CD4 manji od 200 cell/ml u 2021.godini je 71,4%, a u 2022.godini 42,9%.

Procenat PLHIV koji imaju virusnu supresiju u 2021.godini je 98% (među PLHIV na ART), a u 2022.godini 96% (među PLHIV na ART)

- U toku je izrada Smjernica za liječenje HIV infekcije.
- Izrađen je informator za PEP. NVO LGBT Forum Progres izradila je i publikovala „Smjernice za PEP za MSM populaciju“ i „Smjernice za PEP za zdravstvene radnike/ce“, u tiražu od po 300 primjeraka, u septembru 2022. godine.

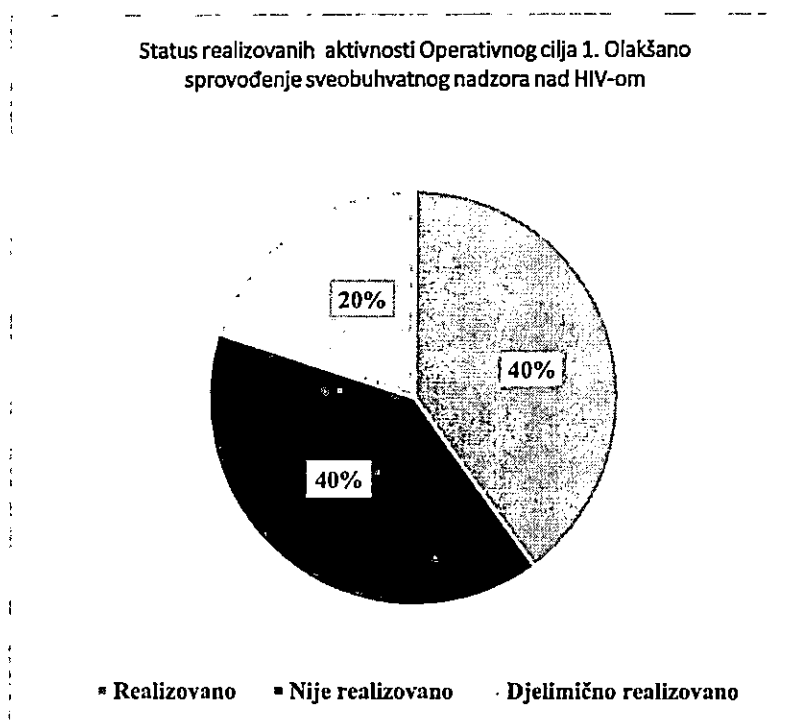
Ipak, zbog nedovoljno sredstava nije realizovana aktivnost, čija se realizacija predlaže u narednom periodu: Uspostaviti institucionalno savjetovalište na Infektivnoj klinici.

OBLAST 4 – NADZOR

OPERATIVNI CILJ 1. Olakšano sprovođenje sveobuhvatnog nadzora nad HIV-om

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 5 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti dat u Grafiku 10. pokazuje da je po 40% realizovanih i nerealizovanih planiranih aktivnosti, dok je 20% djelimično realizovanih.

Grafik 10. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Olakšano sprovođenje sveobuhvatnog nadzora nad HIV-om

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka: Sprovedena istraživanja među ključnim populacijama.

Realizovana je aktivnost „Planiranje, koordinacija i evaluacija biobihejvioralnih istraživanja iz područja HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među SR“. U saradnji između IJZCG i NVO Juventas sprovedeno je istraživanje na uzorku od 221 ispitanica. Objavljen je izvještaj na maternjem i engleskom jeziku i štampan je u 50 primjeraka. Prevalencija HIV-a u istraživanju je 0,9%.

Realizovana je i aktivnost „Planiranje, koordinacija i evaluacija biobihejvioralnih istraživanja iz područja HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među zatvorenicima“. U saradnji između IJZCG, NVO Juventas i NVO Cazas sprovedeno je istraživanje na uzorku od 222 ispitanika. Objavljen je izvještaj na maternjem i engleskom jeziku i štampan u 50 primjeraka. Rezultati istraživanja pokazali su da je prevalencija HIV-a u istraživanju 0,0%. Prevalencija HIV-a u istraživanju je 0,9%.

Djelimično je realizovana aktivnost „Izrada procjene veličina ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a“ populacije PWID u Podgorici. U toku su aktivnosti za obezbjeđivanje tehničke podrške za procjenu veličine populacija MSM i SW u Crnoj Gori.

Zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu realizovane aktivnosti:

- o “Planiranje, koordinacija i evaluacija biobihejvioralnih istraživanja iz područja HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među MSM”

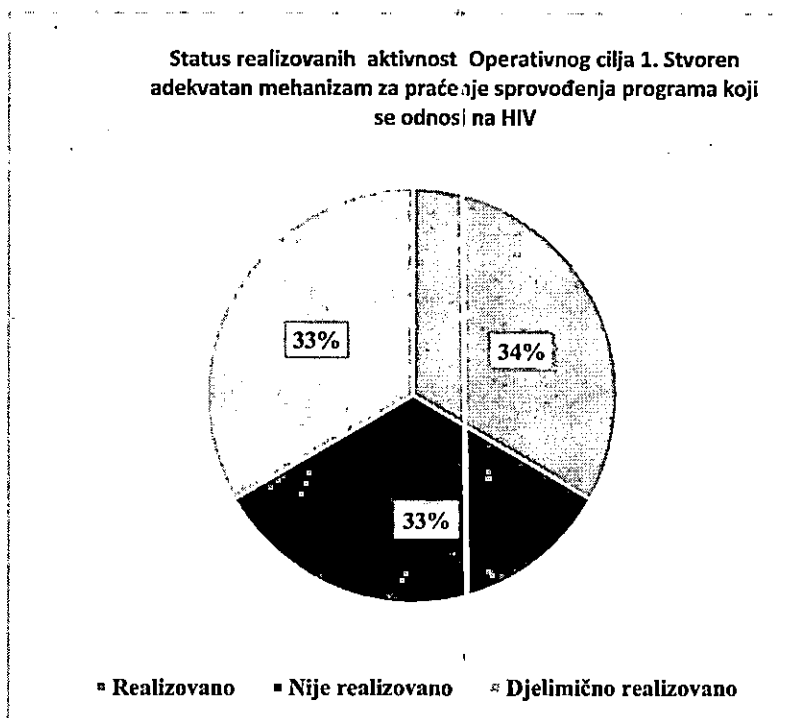
- o "Uspostavljanje saradnje sa privatnim sektorom na poboljšavanju prijavljivanja broja osoba testiranih i obuhvaćenih zdravstvenim pregledom vezani za HIV/AIDS". Ipak, u toku je mapiranje privatnih zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori koje pružaju usluge testiranja na HIV i planira se realizacija ove aktivnosti unarednom periodu.

OBLAST 5 – KOORDINACIJA I PARTNERSTVA

OPERATIVNI CILJ 1. Stvoren adekvatan mehanizam za praćenje sprovođenja programa koji se odnosi na HIV

Planirano je da se ovaj cilj postigne kroz realizaciju 9 aktivnosti. Pregled realizovanih aktivnosti dat u Grafiku 11. pokazuje da je po 3 aktivnosti realizovano, djelimično realizovano i nerealizovano.

Grafik 11. Status realizovanih aktivnosti Operativnog cilja 1. Stvoren adekvatan mehanizam za praćenje sprovođenja programa koji se odnosi na HIV

Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti potvrđuje se pozitivan trend u ostvarivanju indikatora učinka:

- % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS
- Broj godišnjih izvještaja
- Vrste i broj izrađenih procedura i inicijativa sprovedenih od strane NKT

Ostvarena vrijednost indikatora za % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS je povećana u odnosu na početnu, i u 2021. godini je 130.000 EUR, a u 2022. godini 158.106 EUR (za potrebe sufinansiranja zajedničkog granta Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije i Ministarstva zdravlja za podršku preventivnim servisima u NVO sektoru na osnovu Sporazuma između GF i MZ) + 100.000 EUR (za podršku projektima u NVO sektoru na osnovu Zakona o nevladinim organizacijama).

Ključna dostignuća za realizaciju ovog cilja su sljedeća:

- U toku je izrada dokumenta koji će objediniti procedure za monitoring na nacionalnom nivou na jednom mjestu.
- Pojačana je saradnja i koordinacija aktivnosti sa SZO-om, ECDC-om, UN Tematskom grupom za HIV/AIDS, UNICEF-om, GFATM-om i drugim međunarodnim i stručnim institucijama. Kontinuirano se unapređuje saradnja kroz učešće na raznim sastancima, konferencijama, obukama i okruglim stolovima.
- Unaprijeđena je regionalna saradnja u oblasti liječenja i podrške, koja se kontinuirano sprovodi kroz učešće na raznim sastancima, konferencijama, obukama i okruglim stolovima.
- Sprovedene su aktivnosti za licenciranje stručnih radnika i servisa u kojima se pružaju usluge osobama u povećanom riziku od HIV-a. Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise je u procesu licenciranja jedne usluge - psihosocijalna podrška za PLHIV. NVO CAZAS ima razvijen i funkcionalan jedan licencirani servis – usluga Savjetovanje za mlada, odrasla i stara lica koja zloupotrebljavaju alkohol, droge ili druga opojna sredstva. U okviru servisa angažovana kontinuirano najmanje 2 licencirana stručna nemedicinska radnika (psiholog i socijalni radnik) i jedan medicinski radnik – ljekar.
- Akreditovane su obuke za unapređenje znanja osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a. Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise je akreditovala dvije obuke kod Ljekarske komore i 20 izabranih doktora završilo je akreditovanu obuku. NVO CAZAS je akreditovala jednu obuku kod Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu na temu osoba koje zloupotrebljavaju PAS i koje su u povećanom riziku od HIV-a. U 2022. godini jedna obuka je održana, koju je uspješno pohađalo 18 osoba.
- Promovisana je **Pariška deklaracija/ promocija učešća lokalne zajednice u odgovor na HIV**. Potpisnici deklaracije su Podgorica, Bijelo Polje i Bar. U izvještajnom periodu rezultati se bilježe u Glavnom gradu Podgorica. Glavni grad Podgorica – Sekretarijat za socijalno staranje usvojio je **Plan primjene Pariške deklaracije u Glavnom gradu** sa jasnim preglednom aktivnosti i obaveza u odnosu na doprinos ostvarivanju 90-90-90 ciljeva. NVO CAZAS kontinuirano sprovodi usluge podrške, savjetovanja i prevencije HIV/AIDS-a u sklopu Kuće zdravlja (socijalnog servisa koji je

uspostavljen kao rezultat primjene deklaracije) i tokom 2021. i 2022. godine realizovano je 37 usluga iz oblasti smanjenja štete u odnosu na HIV, realizovane su aktivnosti povodom 1. decembra, realizovana je jedna akcija testiranja na HIV kao i održano 5 predavanja/radionica u odnosu na HIV/AIDS. Zaposleni u sklopu Kuće zdravlja prošli su tokom 2022. godine dvije obuke u sklopu NVO CAZAS u odnosu na "Prevenција HIV/AIDS-a među IKD populacijom kroz program smanjenja štete" i "Novi pristupi i inovacije u sprovođenju programa smanjenja štete" čime je omogućeno da se dio preventivnih servisa pruža i u sklopu Kuće zdravlja. Predstavnici Glavnog grada su učesće uzeli na panelu „Dobre prakse gradova u odgovoru na HIV i COVID 19 epidemiju“ gdje je Podgorica predstavila realizovane aktivnosti kao i novouspostavljeni servis za građane i građanke - „Kuća zdravlja“ koja je prepoznata kao primjer dobre prakse. Takođe, NVO CAZAS realizovao je više od 5 tematskih sastanaka sa lokalnim samoupravama tokom 2022. godine sa ciljem promocije i primjene Pariške deklaracije.

Zbog nedostatka sredstava u izvještajnom periodu nisu realizovane sljedeće aktivnosti:

- o Formirati Komisiju za HIV/AIDS i koordinacioni tim za praćenje realizacije Nacionalnog Programa za HIV/AIDS i Sprovesti sastanke Nacionalne komisije za AIDS (NKA). Ova aktivnost realizovana je u IQ2023.
- o Organizovati godišnje nacionalne konferencije u cilju prezentacije postignuća u realizaciji strategije i planiranje daljih koraka

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

OBLAST 1: STIGMA I DISKRIMINACIJA OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-om I OSOBA KOJE SU U POVEĆANOM RIZIKU OD HIV-a										
Operativni cilj 1: SMANJENJE STIGME I DISKRIMINACIJE OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-OM										
Indikator učinka: % žena i muškaraca između 15-49 godina koji imaju nediskriminatorne stavove prema osobama koje žive sa HIV-om (bazirano na dva pitanja iz MICS istraživanja)					Početna vrijednost: 1. 2013.god, MICS 35,8% Ž 28,3% M 2.2013.god, MICS 47,3% 40,6%		Ciljna vrijednost: Promjena vrijednosti indikatora za 10%			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1.1. Sprovođenje kvalitativnog istraživanja o stigmatizaciji i diskriminaciji među osobama koje žive sa HIV-om*	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza -Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i savjetovaštem za HIV u IJZCG)	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano Priprema za sprovođenje istraživanja započeta u decembru 2022. Prikupljanje podataka (popunjavanje online upitnika HIV Stigma Index) započeto polovinom januara 2023.	2023	20,000€	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitis e 4598 e (sredstva GF projekat sa CHF-MHF)	GF, drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
1.1.2. Sprovođenje istraživanja o znanju i stavovima stručne javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV-om*	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza -Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i IJZCG i savjetovaštem za HIV u IJZCG)	Četvrti kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	12,000€	/	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

	istraživanja									
1.1.3. Sprovedenje istraživanja o znanju i stavovima opšte javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV/om*	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza -Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja	IJZCG , NVO	Četvrti kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	22,000 €	/	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
1.1.4. Medijska kampanja sa ciljem smanjenja stigme i diskriminacije*	-Broj javnih medijskih nastupa - Procijenjen broj ljudi obuhvaćenih kampanjom u tradicionalnim medijima i na društvenim mrežama	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i savjetovateljstvom za HIV u IJZCG)	Treći i četvrti kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Realizovano Medijski nastupi stručnjaka iz IJZCG koji su uključivali i poruke za smanjenje stigme i diskriminacije su dio svakog medijskog nastupa koji se sprovodi tokom obilježavanja Evropske nedjelje testiranja i 1. Decembra. Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitisne realizovala je 3 televizijska nastupa i izradila je websajt. NVO LGBT Forum Progres kreirala je i objavila edukativni video za promociju zaštite od infekcije HIV-om i dostupnosti PEP-a, u septembru 2022. godine. Nakon objavljivanja, video sadržaj je distribuiran na društvenim mrežama, kao i promovisan u kontinuitetu na Javnom servisu Radio Televizije Crne Gore u periodu od 29. 11. do 05. 12. 2022. godine, takođe i u cilju obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv HIV/AIDS-a (što se direktno veže i za mjeru 1.2.6.		5,000 €	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitisne (sredstva iz GF u saradnji sa CHF-MHF) NVO LGBT Forum Progres - 1448 eura	GF, Drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitisne - Utvrđeno je da je jako potrebna kampanja U-U kao i TasP za podizanje svijesti opšte javnosti o liječenju HIV-a i smanjenju stigme i diskriminacije

				<i>Organizovanje obilježavanja svjetskih kampanja 1. Decembra, svjetskog dana borbe protiv HIV/AIDS-a).</i> NVO CAZAS sprovela je medijsku kampanju povodom Svjetskog dana borbe protiv siđe u okviru koje su realizovana brojna gostovanja na televiziji i poslate poruke o nediskriminaciji, sprovedena je kampanja na društvenim mrežama tim povodom i dostignuto je više od 72 000 osoba; NVO CAZAS je inicirala održavanje tematske sjednice Odbora za zdravlje, rad i socijalno staranje koja je održana 29.11.2022. na kojem je tema bila HIV infekcija i smanjenje stigme ka osobama koje su pogođene HIV-om. Takođe, pokrenuta je inicijativa za podršku osobama koje su pogođene HIV-om pa je tim povodom simbolično crvenom oscijetljeno više lokalnih i državnih institucija kao i ministarstava, diplomatskih predstavništva i medijskih kuća. Cjelokupnu kampanju je pratila i objava više informativno-edukativnih članaka na portalu www.zdravlje.co.me; Takođe, NVO CAZAS je obilježila Nedjelju zdravlja u periodu od 1. – 7. aprila 2022. godine kada je dio aktivnosti bio usmjeren na prevenciju stigme i diskriminacije i edukaciju o HIV/AIDS-u.			NVO CAZAS 920,00 EUR		

Operativni cilj 2: SMANJENJE STIGME I DISKRIMINACIJE OSOBA KOJE SU U POVEĆANOM RIZIKU OD HIV-A (GMT, OSOBE KOJE KORISTE/INJEKTIRAJU DROGE, SR, ZATVORENICI/CE I DRUGE OSOBE U RIZIKU OD DRUŠTVENE ISKLJUČENOSTI);

Indikator učinka:					Polazna vrijednost (godina)	Ciljna vrijednost (godina):				
% osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge; SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti) a koji su imali iskustvo sa diskriminacijom u zdravstvenom sistemu					Nema polazne vrijednosti	Postavljanje početne vrijednosti: između 40-50%				
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.2.1. Izrada analize medijskog predstavljanja HIV/AIDS-a *	-Izrađena analiza medijskog predstavljanja HIV/AIDS-a	NVO	Drugi kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	2,400 €	/	GF, drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
1.2.2. Organizovanje edukacija/treninga za predstavnike medija o afirmativnom i senzibilisanom izvještavanju o HIV/AIDS-u, kao i afirmativnom izvještavanju položaja osoba koje žive sa HIV-om i/ili	-Broj edukacija za predstavnike medija (geografska distribucija) -Broj predstavnika medija na edukacijama, -Odnos predstavnika stampanih i elektronskih medija u edukaciji -Izveštaj o sprovedenoj	NVO uz podršku zdravstvenih i eksperata iz oblasti medijskog izvještavanja i žurnalistike	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	4,500 €	/	GF, drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

u povećanom riziku od HIV-a.*	edukaciji i prijedlog mjera									
1.2.3. Organizovanje edukacija/treninga za medicinske radnike o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.	-Broj edukacija za medicinske radnike radnike (geografska distribucija) -Broj medicinskih radnika na edukacijama, -Broj i vrsta zdravstvenih ustanova -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	MZ (KME/IJZC G, KCCG), NVO	Prvi kvartal 2022. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Realizovano Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise sprovela je seminar za izabrane doktore (akreditovan od strane Ljekarske Komore). Pohađalo je 20 učesnika i napravljen je predlog mjera za dalji nastavak KME. Broj uključenih zdravstvenih ustanova: 5 domova zdravlja i zdravstvena služba UIKS-a (DZ Podgorica, DZ Rožaje, DZ Danilovgrad, DZ Herceg Novi, DZ Ucinj, UIKS) NVO LGBT Forum Progres realizovala je obuku namijenjenu zdravstvenim radnicima o novim metodama prevencije HIV infekcije sa posebnim osvrtom na PEP, dana 22. 12. 2022. godine u Podgorici, kojoj je prisustvovalo 5 zdravstvenih radnika/ca NVO CAZAS realizovao je u sklopu projekta „Care – make it viral!“ trodnevnu obuku za zdravstvene radnike i profesionalce u zdravstvenoj zaštiti o pravima pacijenata i radu sa ranjivim grupama u povećanom riziku od HIV-a tokom i nakon COVID 19 pandemije. Obukom je obuhvaćeno ukupno 15 osoba iz javnog zdravstvenog sektora i to 12 zdravstvenih radnika/ca (lijeakara i medicinskih tehničara), dvije psihološkinje i jedna socijalna radnica.	7,500 €	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise - Sredstva iz GF za 2022.g. u saradnji sa CHF-MHF 1.750,55 €.	GF, drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)		
							NVO LGBT Forum Progres 1000 eura			
							NVO CAZAS 3.000 eura			

1.2.4. Organizovanje edukacija/treninga za policijske službenike o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.*	-Broj edukacija za policijske radnike (geografska distribucija) -Broj policijskih radnika na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	NVO uz podršku zdravstvenih eksperata iz MUP-a	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	5,500 €	/	GF, Drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)
1.2.5. Organizovanje edukacija/treninga za socijalne radnike/ce o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.*	-Broj edukacija za socijalne radnike/ce (geografska distribucija) -Broj uključenih ustanova iz oblasti socijalnog rada i staranja -Broj socijalnih radnika/ca na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	NVO uz podršku zdravstvenih eksperata iz oblasti rada i socijalnog staranja	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	5,500 €	/	GF, Drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)
1.2.6. Organizovanje obilježavanja svjetskih kampanja (1. decembra, svjetskog dana borbe protiv HIV/AIDS-a,	-Sprovedeno obilježavanje 1. decembra - Sprovedeno obilježavanje Candle lighting day 15.05. -Broj medijskih	IJZCG; NVO,	Četvrti kvartal 2021.	Četvrti kvartal 2022. godine	Realizovano IJZCG je sproveo koordinisanu kampanju: više od 15 televizijskih gostovanja; saopštenja za javnost postavljena su na web sajtu IJZCG; najmanje 3 teksta za štampane medije i web portale; organizovane dvije tribine za studente medicinskog, farmaceutskog fakulteta u Podgorici i fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju; izrađen bookmark sa		8,000 €		GF, Drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)

memorijalnog dana sjećanja na preminule tzv. Candle lighting day	izvjestaja o HIV/AIDSu tokom ovih dana , -Broj organizovanih tribina i predavanja povodom 1. decembra, -Broj izrađenih reklamnih spotova				informacijama o testiranju na HIV (200 komada) i posteri sa porukama za testiranje (100 komada). Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise realizovala je kampanju U-U koja 15. oktobra - 31. decembra 2022. G, finansirana iz sredstava GF. Sprovedene su 3 reklamne kampanje u trajanju od po 25 dana. Ukupan prosječni reach/doseg ljudi po kampanji : od 250 do 350 hiljada ljudi. Starosne grupe: od 13 do 25 godina// od 18 do 60+. Ukupan broj posjeta sajtu za navedeni period: oko 3000 klikova na različite blogove i vijesti. Organizovane tribine za studente medicinskog, farmaceutskog i fakulteta (20 učenika) iz sredstava GF. NVO LGBT Forum Progres realizovala je obuku namijenjenu MSM zajednici za promociju servisa, zaštite od HIV infekcije sa posebnim osvrtom na PEP, dana 21. 12. 2022. godine, kojoj je prisustvovalo 14 lica. NVO CAZAS realizovala je kampanju povodom 1. decembra koja je uključivala: - više od 10 televizijskih i radio gostovanja; - saopštenje za javnost poslato svim relevantnim medijima; - informativna kampanja na društvenim mrežama; - organizovana akcija dobrovoljnog testiranja u saradnji sa IJZ i Glavnim gradom Podgorica i testirano 44 osobe; - izrađen i distribuiran promotivni material i brošure na temu infekcije			Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise - 2000e (GF i drugi donatori) NVO LGBT Forum Progres 950 eura NVO CAZAS 3.000,00 e		

					HIV, upotrebe kondoma i metodama prevencije; - Postavljen info štand u tržnom centru Big fashion na kojem su dijeljene brošure, kondomi i informacije u vezi sa HIV-om; - poslata inicijativa televizijama za označavanje crvene trakice u gornjem uglu televizijskog programa tokom cijelog dana 1. decembra i dobljen pozitivan odgovor od većine televizijskih kuća; - poslata inicijativa za nošenje crvene trakice predstavnicima Skupštine Crne Gore za sjednice koje će se tog dana održavati u skupštini – dobljen pozitivan odgovor i poslanici nosili crvene trakice 1. decembra; - poslata inicijativa Odboru za zdravlje od strane NVO Cazas i 1. decembra organizovna tematska sjednica sa predstavnicima relevantnih institucija; - uspostavljena saradnja sa lancem BENU apoteka povodom 1. decembra, gdje je u apotekama svim građanima i građankama osim edukacije i informativnog materijala su 1. decembra bili dostupni i besplatni kondomi. Svim aktivnostima kampanje obuhvaćeno je najmanje 100.000 osoba tokom cjelokupne kampanje svim kanalima komunikacije.				
OBLAST 2: PREVENCIJA									
Operativni cilj 1: POVEĆANJE STOPE TESTIRANJA NA HIV									
					Indikator učinka: Stopa testiranja	Polazna vrijednost (godina)			Ciljna vrijednost (godina) 11 na 1000 stanovnika (2021.)

					10,6 na 1000 stanovnika ¹ (2019.) ²	Postignuta vrijednost: 10,3 2021; 11,1 2022				
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.1.1. Obezbeđivanje testova za testiranje na HIV u JZU	-Broj testiranja u DPST -Broj testiranja po uputima ID -Broj potvrdnih testova -broj brzih testova (iz krvi)	IJZCG	2021/2022godina	Rok završetka je na kraju kalendarske godine 2021/2022. -	Realizovano Broj testiranih osoba na HIV u: DPST u 2021.g. -428, u 2022.g. -524; Centru za medicinsku mikrobiologiju IJZCG na osnovu uputa izabranih ljekara III ordinirajućih ljekara za hospitalizovane pacijente u 2021.g. 5474; u 2022.g. 6263; Broj testiranja brzim testovima: 480 (2021.g); 570 (2022.g); * Pojedine osobe se testiraju više od jednom, pa je broj upotrebljenih brzih testova viši u odnosu na broj osoba koje su testirane na HIV.		39,000 € godišnje	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva IJZCG	
2.1.2. Obezbeđivanje rada savjetovališta za HIV (7 savjetovališta pri domovima zdravlja)	-Broj savjetovalista koja rade prema standardima -broj testiranih osoba (distribucija po savjetovalistima) -Broj posjeta savjetovalistima(u	DZ (HN, BA, BR,PV, KO, NK, BP)	2021/2022godina	Rok završetka je na kraju kalendarske godine 2021/2022.	Realizovano Prema standardima raadi 8 savjetovališta (7 u DZ i 1 u IJZCG) Broj testiranih osoba po Savjetovalistima u 2022.g: DZ Bar: 78 DZ Berane: 9 DZ Bijelo Polje: 47 DZ Herceg Novi: 38 DZ Kotor: 61		63,560 € godišnje	Nedostupan podatak	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	

¹ (isključujući dobrovoljne davaoce krvi).

² Godisnji izvještaj za HIV, 2019., IJZCG

	kupno testirani i savjetovani) -Broj urađenih IEM -Broj podijeljenih kondoma -Broj podijeljenih lubrikanata -Broj održanih predavanja i tribina u lokalnim zajednicama				DZ Nikšić: 61 DZ Pljevlja: 8 IJZCG: 222 Broj posjeta savjetovaništima (savjetovani i testirani) u 2022.g. - 606; IEM – Izrađeno 200 bookmarkova; kondomi i lubrikanti nisu bili dostupni u Savjetovaništima; Održano najmanje 8 predavanja/tribina u lokalnoj zajednici;					
2.1.3. Obezbjediti brze testove iz pljuvačne tečnosti za skrining	-% MSM koji su se testirali i znaju rezultate svog testa --% SR koji su se testirali i znaju rezultate svog testa -% IKD koji su se testirali i znaju rezultate svog testa	NVO	2021/2022 godina	Rok završetka je na kraju kalendarske godine 2021/2022.	Nije realizovano	2023	1.646,66 € godišnje	/	GF, donatori, farmaceutske kompanije	
2.1.4. Izraditi module za edukaciju i ažurirati postojeći vodič za rad u savjetovaništima za DPST	-izrađeni moduli za edukaciju -Ažuriran vodič za DPST	IJZCG,	Prvi kvartal 2022.g odine	Treći kvartal 2022.g odine	Djelimično realizovano Započeta aktivnost na izradi Protokola za rad u Savjetovaništima za DPST. Planiran završetak u prvom kvartalu 2023.g.	2023	1,800 €	1500 € za izradu i štampanje Smjernica za testiranje sa Protokolom za rad u DPST)	IJZCG (KME i redovna budžetska sredstva) GF, donatori, budžetska sredstva	

									(socijalno ugovaranje MZ i NVO)		
2.1.5. Sprovedene 3 sveobuhvatne kampanje za promociju testiranja (u okviru prolječne i jesenje evropske nedelje testiranja i jos jedna sredinom godine)	-Sprovedene 3 kampanje - Ukupan broj testiranih osoba (distribucija po regionima i po ZU) -broj ZU koje su učestvovala u kampanji (distribucija po regionima) -Broj medijskih kuća koje su pratile događaje -Broj izrađenog audio i video materijala (dzinglovi, reklame) -Broj štampanog IEM -Broj NVO koje su učestvovala u kampanjama	IJZCG, DZ, NVO	2021/2022. godina U drugom, trećem i četvrtom kvartalu su kampanje	Rok završetka aktivnosti zavisi od vremena kampanje. Na kraju drugog, trećeg i četvrtog kvartala su kampanje.	Realizovano Ukupno testirano: DZ Bar: 5 DZ Berane: 2 DZ Bijelo Polje: 26 DZ Herceg Novi: 7 DZ Kotor: 20 DZ Nikšić: 12 DZ Pljevlja: 7 IJZCG: 42 Broj ZU koje su učestvovala: IJZCG, 7 Savjetovišta za DPST, DZ Podgorica Izveštavale sve medijske kuće sa nacionalnom frekvencijom Štampani posteri za Evropsku nedelju testiranja (100) Izrađeni bookmarkovi (200) NVO: MHF, CAZAS, JUVENTAS, QUEER of MONTENEGRO NVO CAZAS U cilju promocije testiranja na HIV, NVO CAZAS je razvila web aplikaciju "Zdraviša" koja je dostupna na www.zdravlje.co.me/zdravisa Aplikacija nudi mogućnost samoprocjene rizika u odnosu na HIV i PPI u skladu sa tim daje povratne edukativne informacije i savjete. Korisnici aplikacije potpuno besplatno i anonimno mogu da urade samoprocjenu rizičnog ponašanja u			4,500 € godišnje	Nedostupan podatak	IJZCG, (redovna sredstva) GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
									NVO CAZAS 1.350 eura		

					odnosu na HIV i polno prenosive infekcije kroz 10 pitanja na koja se odgovara odabirom ponuđenih odgovora. Nakon završene procjene, ukoliko je prepoznat rizik, korisnici se upućuju na testiranje u DPST centre čije GPS koordinate su unesene u aplikaciju zajedno sa kontakt podacima tako da korisnici mogu jednostavno pronaći lokaciju za testiranje. Kampanja promocije aplikacije i testiranja na HIV realizuje se kontinuirano tokom godine pa je tokom 2022 godine na ovaj način promovisano testiranje kroz dva bilborda i dva city light-a u Podgorici kontinuirane sponzorisanе objave na društvenim mrežama i posredstvom medija. Izrađeno je 1000 flajera koji promovišu aplikaciju i koji su distribuirani građanima i građankama. Takođe, izrađen je informativni video materijal sa zdravstvenim radnicima o pristupu testiranju na HIV tokom pandemije COVID 19 https://www.youtube.com/watch?v=f3xQmrthrV4					
2.1.6. Definisanje Nacionalnog dana testiranja na HIV	-Definisan i usvojen Nacionalni dan testiranja na HIV	IJZCG	Prvi Kvartal 2022.god	Drugi Kvartal 2022.god	Realizovano Definisan i usvojen NDT 4. Mart.		0	0	Nisu potrebna sredstva	
2.1.7. Sprovođenje seminara/radionica za zdravstvene radnike o principima rada i	-broj sprovedenih seminara/radionica -broj učesnika	IJZCG	Drugi Kvartal 2022. godine	Četvrti Kvartal 2022.godine	Realizovano KME 2021.g. seminar (akreditovan od strane LJK), pohađalo 66 zdravstvenih radnika		9,500 € godišnje	za 2021: 2.721,32 € za 2022: 4.060,46 €	IJZCG (KME) GF, drugi donatori, budžetska sredstva	Svake godine je neophodna minimum dva seminara KME za zdravstvene

ponude za testiranje*	-broj zdravstvenih ustanova iz koje su učesnici seminara (geografska i specijalističko stručna distribucija)				DZ Bar, Berane, Bijelo Polje, Kotor, Nikšić, Pljevlja i Herceg Novi; KME 2022.g: dva seminara (akreditovana od strane LJK), pohađalo 95 zdravstvenih radnika DZ Bar, Berane, Bijelo Polje, Kotor, Nikšić, Pljevlja i Herceg Novi, IJZCG, OB Kotor				(socijalno ugovaranje MZ i NVO)	radnike koji rade u DPST centrima.
2.1.8. Sprovođenje edukativnih radionica u završnim razredima srednjih škola i fakultetima i ostalim razredima tokom sprovođenja NP	-broj sprovedenih radionica -broj učesnika -broj škola iz koje su učesnici seminara (geografska i specijalističko stručna distribucija)	IJZCG i NVO	Četvrti kvartal 2021. godine	Kraj četvrtog kvartala 2022. godine	Realizovano Obavljene 3 edukacije preko ZOOM aplikacije na temu HIV-a i virusnih hepatitisa za 120 mladih osoba u avgustu 2021. Organizovane tribine za studente medicinskog, stomatološkog i farmaceutskog fakulteta u Podgorici i fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju 2022.g za 30 studenata. NVO CAZAS Organizovano predavanje za učenike Stručne medicinske škole U Podgorici o HIV-u i prevenciji, prisutno 100 učenika.			Nedostupan podatak	IJZCG (Redovna budžetska sredstva IJZCG)	
2.1.9. Zagovarati opt out ponude testiranja za sve trudnice	-Broj sastanaka sa MZ, -Broj sastanaka sa predstavnicima struke (ginekološka sekcija), -Broj sastanaka sa predstavnicima privatnih laboratorija	IJZCG	Četvrti kvartal 2021.godine/prvi kvartal 2022. godine	Drugi Kvartal 2022. godine		2023		/	Redovna budžetska sredstva IJZCG	
								1,000 € godišnje		
								500 €		

2.1.10. Izraditi analizu o testiranju na HIV u privatnom zdravstvenom sektoru i definisati preporuke za unapređenje saradnje između privatnih i zdravstvenih ustanova	-Izrađena analiza -Izrađene preporuke	IJZCG	Drugi Kvartal 2022. godine	Treći Kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano Započete aktivnosti na mapiranju laboratorija u Crnoj Gori i izrađen upitnik koji će se koristiti za prikupljanje podataka iz privatnih laboratorija.	2023	2,000 €	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva IJZCG	
2.1.11. Izrada smjernica za „testiranje na HIV“ za privatne laboratorije	-Izrađene smjernice -Izrađeni formulari za prijavljivanje -distribuirane privatnim ZU -postavljene na sajt IJZCG, MZ	IJZCG	Treći Kvartal 2022. godine	Treći Kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	2,000 €	/	Redovna budžetska sredstva IJZCG	
Operativni cilj 2: PODIĆI NIVO UPOTREBE KONDOMA										
Indikator učinka: Procenat osoba koje su prijavile korišćenje kondoma prilikom poslednjeg seksualnog odnosa					Polazna vrijednost (godina): %MSM (2014.g) 62,1% %IKD (2011.g.) 31,9% %SR (2015.g) 83,1%		Ciljna vrijednost (godina): 2021. MSM porast za 5%, ⁴ IKD porast za 5% SR porast za 5% Postignuta vrijednost: SR 70,1% - 2021; IKD – 33,3% - 2020;			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

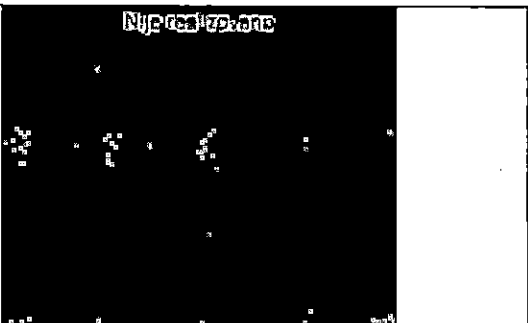
⁴ GF i Nacionalni M&E indikatori

2.2.1.Sprovedenje vršnjačkih edukativnih radionica u završnim razredima srednjih škola i na fakultetima o značaju upotrebe kondoma i ostalim razredima tokom sprovođenja NP*	-broj sprovedenih vršnjačkih radionica -broj učesnika -broj škola iz koje su učesnici -minara (geografska i -specijalističko stručna distribucija)	NVO	Treći kvartal 2022. godine	Kraj četvrtog kvartala 2022. godine	Realizovano NVO CAZAS Sprovedeno 13 vršnjačkih radionica u 3 različite regije i obuhvaćeno šest (6) škola i preko 520 učenika/ca. Takođe, realizovane su dvije online vršnjačke aktivnosti putem platforme „Zoom“ za 73 mlade osobe. Sprovedena preventivno edukativna kampanja čime je povećan broj korisnika platforme za samoprocjenu rizika u odnosu na HIV i polne bolesti „Zdraviša“ - odrađeno 698 sesija (samoprocjena rizika) za 10 mjeseci dok je kroz promociju aplikacije na društvenim mrežama obuhvaćeno 6 390 korisnika/ca, dok je kroz kampanju o upotrebi kondoma i promociji testiranja obuhvaćeno 5 123 korisnika/ca. Zbog koncepta praćenja analitike na društvenim mrežama nije moguće pružiti preciznu strukturu korisnika/ca, ali s obzirom da 70% pratilaca/teljaka na društvenim mrežama čine mladi, očekivano je da se ta statistika preslikala na ovu kampanju. Putem offline aktivnosti odnosno putem bilborda i citylighta obuhvaćena je opšta populacija. Zbog prirode ove aktivnosti nije moguće pratiti strukturu korisnika. Takođe, održana je jedna trodnevna obuka za vršnjačke edukatore tokom 2022. u Mojkovcu od strane NVO CAZAS gdje je obučeno 15 mladih iz svih regija koji su obučeni da realizuju		4,500 € godišnje	NVO CAZAS 5,050 eura	Donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

					vršnjačke edukacije u svojim zajednicama					
2.2.2. Sprovođenje redovne analize prijavljivanja polno prenosivih infekcija sa posebnim akcentom na vulnerabilnost poulaclje	-broj prijavljenih polno prenosivih bolesti (distribucija po vulnerabilnosti, geografska i institucionalna distribucija)	IJZCG	Četvrti kvartal 2021. godine	Četvrti kvartal 2022. godine redovno	Realizovano Aktivnost se redovno sprovodi. Međutim, prijavljivanje polno prenosivih infekcija je nezadovoljavajuće. Broj prijavljenih oboljenja je značajno manji od procijenjenog broja, pa je i adekvatna analiza nemoguća.		1000 €	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva IJZCG	
Operativni cilj 3: OBEZBIJEĐENE ODRŽIVE, LAKO DOSTUPNE USLUGE OSOBAMA KOJE ŽIVE S HIV-OM I OSOBAMA U RIZIKU U ODNOSU NA HIV, ZASNOVANE NA POVJERLIVOSTI I PRIJATELJSKOM PRISTUPU										
Indikator učinka: Broj i % mjesta koje pružaju uslugu a koji su imali prekid u radu sa ključnim populacijama servisa ⁵					Polazna vrijednost (godina): Nema održivih servisa		Ciljna vrijednost (godina): Uspostavljena minimalno 2 održiva servisa (terenski rad i Drop in centri) Postignuta vrijednost: Drop in 2 cazas, 3 juvenas;			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

⁵ Indikator 10 iz Nacionalnog M&E plana

2.3.1. Uvođenje zanimanja saradnik/ca u zajednici (terenski/a radnik/ca) u Nacionalni okvir kvalifikacija	Oformljena radna grupa za razvijanje kvalifikacije saradnik/ca u zajednici (terenski/a radnik/ca) u Nacionalni okvir kvalifikacija	NVO, Centar za stručno obrazovanje	Četvrti kvartal 2021. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Realizovano Kvalifikacija koja se bavi različitim ranjivim grupama, pa i osobama koje su oboljele od AIDS-a ili u riziku od HIV-a, uvrštena je u Nacionalni okvir kvalifikacija pod nazivom Saradnik u socijalnoj inkluziji. Standard zanimanja je usvojen na XX sjednici Savjeta za kvalifikacije, održanoj 09. novembra 2022. godine. Nacrt standarda kvalifikacije je urađen i nakon internih procedura u Centru za stručno obrazovanje, biće ubrzo poslat sektorskoj komisiji tj. Savjetu za kvalifikacije na razmatranje i usvajanje, čime se stiču uslovi za iniciranje razvijanja programa obrazovanja.		2000 €	Nedostupan podatak	Donatori (obezbijedena sredstva)	
2.3.2. Usvajanje Nacionalnih smjernica za tretman HCV/HBV	Usvojene smjernice	MZ, IJZ; NVO	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano		0 €	/	Nijesu potrebna sredstva	Smjernice su izrađene u decembru 2019. Potrebno je revidirati ih i dati na usvajanje.
2.3.3. Dizajniranje programa obuke i izrada priručnika za terenski rad, na osnovu postojećih trening programa i iskustava lokalnih NVO*	-izrađen priručnik za terenski rad -broj štampanih priručnika -broj linkova i adresa na kojima je priručnik postavljen za javni pregled	NVO	Treći kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Nije realizovano		3,500 €	/	GF, drugi donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

2.3.4. Izrada analize zakonodavnog okvira u svrhu pronalaženja rješenja za pružanje zdravstvenih i socio-zdravstvenih usluga u okviru NVO-a.	-izrađene analize sa predlozima rješenja -broj učesnika javne rasprave analize (distribucija po geografskoj i institucionalnoj osnovi)	NVO	Četvrti kvartal 2021. godine	Četvrti kvartal 2022. godine		2,800 €	/	GF, drugi donatori (obezbijedena sredstva)	

2.3.5. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za MSM populaciju – distribucija osnovnog paketa usluga	-Broj i % MSM osoba obuhvaćen preventivnim programom⁶/definisanim paketom intervencija -broj podijeljenih kondoma -Broj podijeljenih lubrikanata	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2021: 1075 MSM, 45,74% MSM obuhvaćeno definisanim paketom intervencija Za 2022: 990 MSM, 42,13% MSM obuhvaćeno definisanim paketom intervencija U 2021. godini NVO Juventas je realizovao projekat: „Doprinos nacionalnom odgovoru na epidemiju HIV-a među muškarcima koji imaju seks sa muškarcima“, a uz podršku Ministarstva zdravlja i Globalnog fonda za HIV/AIDS, malariju i tuberkulozu. Projekat je bio namijenjen prevenciji infekcije HIV-om među muškarcima koji imaju seksualne odnose sa muškarcima. Partnerska organizacija, Crnogorska LGBTIQ+ asocijacija „Queer Montenegro“ aktivno je učestvovala u projektnim aktivnostima, posebno u podršci radu <i>drop-in</i> centra. U sklopu ovog projekta, tokom 2021. godine je ove usluge koristilo ukupno 1075 osoba. Od ukupnog broja korisnika, 410 su novi korisnici (odnosno – prvi put su koristili usluge na terenu ili u <i>drop-in</i> centru). Ostvareno je ukupno 3268 kontakata. Korisnici su se 3268 puta savjetovali sa saradnicima u zajednici. Putem		GF - 35.432,35€	Nedostupan podatak	GF, budžetska sredstva (socijalno ugovoran je MZ i NVO)	

⁶ *Indikator Nacionalnog M&E i GF*

				interneta savjetovanje je pruženo 657 puta. Podijeljeno je 13.125 kondoma i 12.165 lubrikanata. Održano je 250 savjetodavnih sesija sa psihologom. NVO Juventas je u 2022. godini realizovao projekat: "Doprinos prevenciji HIV/AIDS-a među ključnom populacijom muškaraca koji imaju seks sa muškarcima (MSM)". Projekatne aktivnosti su bile usmjerene na prevenciju HIV-a među muškarcima koji imaju seksualne odnose sa muškarcima, a sprovodile su se kroz terenske aktivnosti, internet outreach, rad drop in centra za LGBTQ+ osobe koji se nalazi u Podgorici, psihološku podršku i testiranje u zajednici. Terenski rad obavljan je u više opština (Bar, Podgorica, Budva, Tivat) i svi klijenti su mogli dobiti pored besplatnih materijala i savjetodavnu podršku saradnika/ca u socijalnoj inkluziji i upućivanje na relevantne ustanove i organizacije u zavisnosti od njihovih individualnih potreba. Internet outreach sprovoden je u kontinuitetu i na različitim platformama. I putem društvenih mreža vršeno je informisanje o uslugama koje su dostupne kao i sve važne informacije u odnosu na prevenciju HIV-a, mogućnostima i				

					načinima testiranja, uključivanja u proces liječenja. Za 12 mjeseci u drop in centru i na terenu, pružene su usluge za 990 jedinstvenih klijenata i ostvareno ukupno 2304 kontakata. Obavljeno je 220 savjetovanja sa psihološkinjom, 1230 sa saradnicima/cama u socijalnoj inkluziji i 503 internet savjetovanja. U istom periodu podijeljeno je 10601 kondom i 2043 lubrikanta.				
2.3.6. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za MSM populaciju – testiranje u zajednici	-broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano. Za 2021: 32 MSM, 1,36% MSM obuhvaćeno testiranjem u zajednici; Za 2022: 63 MSM, 2,68% MSM obuhvaćeno testiranjem u zajednici;		GF - 37.570,34€ Na godišnjem nivou	Nedostupan podatak	GF, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)

2.3.7. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za IKD populaciju - distribucija osnovnog paketa usluga	-broj i % IKD osoba obuhvaćen preventivnim programom⁷/definisanim paketom intervencija - broj podijeljenog pribora(špriceva, igala, kovala, ...) -broj vraćenog korištenog (kontaminiranog) pribora -broj kutija sa infektivnim otpadom koji se odlaže po pravihima o dispoziciji otpada -broj podijeljenih kondoma	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2021: 1261 PWID, 78,81% PWID obuhvaćeno definisanim paketom intervencija; Za 2022: 1448 PWID, 90,50% PWID obuhvaćeno definisanim paketom intervencija. NVO CAZAS Tokom 2021. godine obuhvaćeno je ukupno 735 jedinstvenih klijenata kroz dva drop in centra u Podgorici i Baru i terenski rad NVO CAZAS. Podijeljeno je ukupno 71621 igala, 42504 šprica, 24985 kovala, 18363 kondoma dok je prikupljeno 10192 korišćenih igala i 9571 špriceva. Tokom 2022. godine obuhvaćeno je ukupno 933 jedinstvenih klijenata kroz dva drop in centra u Podgorici i Baru i terenski rad NVO CAZAS. Podijeljeno je ukupno 52966 igala, 31091 šprica, 24985 kovala, 18822 kondoma dok je prikupljeno 5226 korišćenih igala i 4914 špriceva. Tokom 2022. godine NVO CAZAS je organizovao dvije obuke z "Prevenција HIV/AIDS-a među IKD populacijom kroz program smanjenja štete" i "Novi pristupi i inovacije u sprovođenju programa smanjenja štete" koji je pohađalo više od 30 osoba koje aktivno		GF - 61.502€ MZD - 61.502€ Na godišnjem nivou	NVO CAZAS 132.967,15 €	GF, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje i MZ i NVO)	

⁷ *Indikator Nacionalnog M&E i GF*

				učestvuju u sprovođenju preventivnih programa za HIV ali su ujedno i obučeni novi radnici za sprovođenje programa smanjenja štete među IKD. NVO Juventas je u 2022. godini realizovala projekat: "Podrška servisima prevencije HIV-a i AIDS-a za osobe koje koriste droge u Crnoj Gori", a uz podršku Ministarstva zdravlja i Globalnog fonda za HIV/AIDS, malariju i tuberkulozu. Aktivnosti su se odnosile na podršku radu Drop in centra za osobe koje koriste droge i sprovođenje terenskih aktivnosti širom Crne Gore. Tokom godinu dana sprovođenja projekta usluge su pružene za 542 jedinstvena klijenta/kinje sa kojima su ostvarena 4483 kontakta. Usluge u drop in centru i na terenu obuhvatile su: savjetovanje sa socijalnim radnicama (2054 savjetovanja), savjetovanje sa psihološkinjom (230 savjetovanja), savjetovanje sa saradnicima u socijalnoj inkluziji (2301 savjetovanje), upućivanje na različite ustanove i organizacije iz oblasti socijalnu dječije zaštite, zdravstvene zaštite, oblasti zapošljavanja, a sve u zavisnosti od individualnih potreba klijenta/kinje.				

					Kontinuirano je vršena podjela sterilnog pribora za injektiranje droge (31101 igala, 17171 špriceva, 274 tube hepatombina, 7035 ampula destilovane vode, 6780 komada alkoholnih tupfera, 2093 kuvala, 731 podvezica, 227, lubrikanata, 2539 kondoma). Takođe, kroz redovne akcije čišćenja terena i vraćanja iskorišćenog pribora od strane klijenata/kinja prikupljeno je 6050 kontaminiranih igala i 5533 kontaminiranih špriceva, koji su uništeni u okviru KCCG, u skladu sa procedurama za uništenje medicinskog otpada. NVO Juventas je u 2022. godini sprovela projekat: "Preventivni servisi među zajednicom osoba koje koriste/injektiraju droge u cilju niske prevalencije HIV/AIDS-a u Crnoj Gori". Projekat je sproveden šest mjeseci i obuhvatio je sprovođenje aktivnosti usmjerenih na prevenciju HIV-a među osobama koje koriste/injektiraju droge. Fokus je bio na aktivnostima u okviru programa smanjenja štete a koje se se sprovode kroz rad drop in centra za osobe koje koriste droge i terenski rad. Usluge koje su se pružale obuhvatile su distribuciju sterilnog pribora za injektiranje				

2.3.8. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za IKD populaciju – testiranje u zajednici	-broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2021: 122 PWID, 7,63% PWID obuhvaćeno testiranjem u zajednici Za 2022: 135 PWID, 8,44% PWID obuhvaćeno testiranjem u zajednici NVO CAZAS Realizovane dvije akcije testiranja u zajednici IKD u saradnji sa Institutom za javno zdravlje (u drop in centru NVO CAZAS) i u saradnji sa Glavnim gradom Podgorica (Kuća zdravlja)		GF - 37.392,40€ Na godišnjem nivou	Nedostupan podatak	GF, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

2.3.9. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za SR populaciju - distribucija osnovnog paketa usluga	-% SR osoba obuhvaćen preventivnim programom^a/definisanim paketom intervencija -Broj podijeljenih kondoma -Broj podijeljenih lubrikanata	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2021: 209, 67,72% SR obuhvaćeno definisanim paketom intervencija Za 2022: 197 SW 61,95% SR obuhvaćeno definisanim paketom intervencija NVO Juventas je u 2021. godini sprovodio projekat: „Doprinos prevenciji HIV/AIDS-a među populacijom seksualnih radnika/ica“. Projekat je rezultirao pružanjem direktne podrške i usluga za 210 jedinstvenu klijentkinju u drop-in centru i/ili na terenu, pri čemu je ostvareno ukupno 1170 kontakata. Pružene su usluge za 137 nove klijentkinje, odnosno na prvi put su koristile neku od usluga drop-in centra ili na terenu. Klijentkinjama je u kontinuitetu bila dostupna savjetodavna podrška u okviru drop-in centra i na terenu, pri čemu je ostvareno: 1074 savjetovanja sa socijalnim radnicama, 608 savjetovanja sa saradnicima u oblasti socijalne inkluzije i 33 savjetovanja sa psihologom. Takođe, pružena je 171 besplatna frizerska usluga. Tokom sprovođenja projekta podijeljena su 7952 kondoma i 2287 lubrikanata.		GF - 13.511,43€ MZD - 13.511 € Na godišnjem nivou	Nedostupan podatak	GF,(socijalno ugovaran je MZ l NVO)	

					NVO Juventas je tokom 2022. godine sprovodila projekat: „Podrška servisima prevencije HIV/AIDS-a za osobe koje pružaju seksualne usluge u Crnoj Gori“. Ovim projektom realizovane su aktivnosti direktne podrške osobama koje pružaju seksualne usluge u Crnoj Gori kroz kontinuiran rad Drop in centra i terenske aktivnosti. Pružane su usluge dijeljenja kondoma i lubrikanata, usluge savjetovanja sa stručnim radnicima/cama i saradnicima/cama, kao i upućivanje na druge usluge u zajednici, a posebno informisanje i upućivanje na testiranje na HIV. Takođe, pružane su usluge pranja i sušenja odjeće, donacija odjeće i obuće i frizerske usluge. Navedenim uslugama tokom 2022. godine obuhvaćeno je 196 jedinstvenih klijentkinja kroz 1264 kontakta. Realizovano je 1093 savjetovanja sa socijalnim radnicama, 53 savjetovanja sa psihološkinjom, 815 savjetovanja sa saradnicima/ama u socijalnoj inkluziji. U okviru Drop in centra i na terenu distribuirano je 5726 kondoma i 288 lubrikanata.					

⁸ Indikator Nacionalnog M&E i GF

³⁰ Indikator Nacionalnog M&E i GF

2.3.10. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za SR populaciju – testiranje u zajednici	-broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2021: 187 SW, 58,81% SR obuhvaćeno testiranjem u zajednici Za 2022: 34 SW, 10,69% SR obuhvaćeno testiranjem u zajednici		Testiranje SW - 81,60€ Na godišnjem nivou	Nedostupan podatak	GF	

2.3.11. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za populaciju osoba koje žive sa HIV-om	-Broj osoba obuhvaćen preventivnim programom/definisanim paketom intervencija -broj podijeljenih kondoma -Broj podijeljenih lubrikanata -broj podijeljenog IEM	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise iz sredstava GF usluge je dobilo 214 jedinstvenih klijenata tokom 2022. godine. Organizovan je seminar za 15 PLHIV na temu terapijske pismenosti i psihosocijalnog stanja osoba koje žive sa HIV-om. Korisnici projekta CHF su osobe koje imaju HIV infekciju, članovi njihovih porodica i seksualni i bračni partneri sa teritorije Crne Gore. Drugu grupu korisnika čine online zainteresovani predstavnici iz MSM populacije sa ukupno 1088 pregleda i 479 poslatih poruka i 111 upućenih poruka koje su se odnosile na upućivanje u zdravstvene ustanove. Takođe je dobijena informacija da se vršilo 65 savjetovanja sa LGBT HIV pozitivnih osoba. Radi se o online anonimnom savjetovanju. Ukupan broj kontakata osoba koje žive sa HIV-om tokom 12 mjeseci je bio 376. Ukupan broj kontakata za ovaj period je bio 2427 u okviru kojeg su uključeni online; vršnjačka savjetovanja, kontakti sa psihologom i stručnim saradnikom. IJZCG: 2021: 63 PLHIV; 2022: 214 PLHIV obuhvaćeno paketom usluga; NVO CAZAS		GF - 10.193,02€ MZD - 10.193€ Na godišnjem nivou	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise 14.239e (GF sredstva) NVO CAZAS	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaran je MZ i NVO)	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise - Potrebe PLHIV se kreću od potreba za individualnim psihoterapijom, preko grupnih podrški do ostvarivanja određenih prava (na zdravstvenu, socijalnu, pravnu i drugu zaštitu). Zbog toga je važan kontinuirani rad kroz grupe podrške i individualno savjetovanje sa edukovanim psihoterapeutima.

					Kreirana tri informativna video materijala sa medicinskim kadrom o HIV-u i COVID 19 sa ciljem edukacije osoba koje su pogođene HIV-om o prevenciji, pristupu liječenju i vezi sa COVID.19 i srodnim infekcijama virusnim hepatitisima, Materijal je distribuiran u onlajn formatu ka ciljnim grupama https://www.youtube.com/watch?v=WRDeTTJihWY https://www.youtube.com/watch?v=3-nAtMlx9Cs https://www.youtube.com/watch?v=aBDD6gA3Sis&t=11s			1.500 eur		
2.3.12. Sprovođenje preventivnih i programa podrške za populaciju osoba koje žive sa HIV-om – testiranje u zajednici	-Broj osoba obuhvaćen preventivnim¹⁰ programom/definisanim paketom intervencija -broj podijeljenih kondoma -Broj podijeljenih lubrikanata -broj podijeljenog IEM	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Nije realizirano	2023	GF - 1.663,83 € Na godišnjem nivou	/	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaran je MZ i NVO)	

2.3.13. Sprovođenje preventivnih programa za pomorce	% i broj pomoraca ¹¹ obuhvaćen preventivnim programom/definisanim paketom intervencija -broj podijeljenih kondoma --broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici -broj sprovedenih edukacija -Broj podijeljenih lubrikanata -broj podijeljenog IEM	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost		2023	13,000 € Godišnje	/	Donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovarane MZ i NVO)	

¹¹Indikator Nacionalnog M&E i GF

2.3.14. Sprovođenje usluge preventivnih programa za populaciju zatvorenika	% i broj zatvorenika obuhvaćen preventivnim programom/definisanim paketom intervencija - % zatvorenika koji žive sa HIV-om ¹²	NVO, UIKS, Infektivna klinika, IZJZ	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Za 2022: 23,85% zatvorenika/ca obuhvaćeno definisanim paketom intervencija u 2022. godini NVO Juvēntas je od januara do decembra 2022. godine realizovao projekat "Podrška servisima prevencije HIV/AIDS-a i psihosocijalne podrške među zatvorenicima i zatvorenicama". Projekat je za glavni cilj imao održavanje niske prevalencije HIV-a među zatvorenicima i zatvorenicama. Aktivnosti su obuhvatile održavanje grupnih informativnih radionica o HIV/AIDS-u, kao i individualna savjetovanja sa stručnim radnicima/ama odavno realizovano je 228 savjetovanja sa socijalnom radnicom i 155 savjetovanja sa saradnikom u socijalnoj inkluziji. Projektne aktivnosti sprovedene su u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija u Spuzu i Zatvoru Bijelo Polje, a ukupno je obuhvaćeno 155 jedinstvenih zatvorenika/ca kroz 262 kontakta.	GF - 4.847,88 MZD - 4.848 godišnje	Nedostupan podatak	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaran je MZ i NVO)

¹²Indikator GF –izvor podataka je IBBS

2.3.15. Sprovođenje usluge preventivnih programa za populaciju zatvorenika – testiranje u zajednici	- broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici	NVO, UIKS, Infektivna klinika, IZIZ	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano. U 2021. g. 218 zatvorenika/ca testirano na HIV u sklopu BBS; Za 2022: 0 zatvorenika/ca obuhvaćeno testiranjem u zajednici		GF 818,50 € Godišnje	Nedostupan podatak	GF donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
2.3.16. Sprovođenje seminara/radionica za zaposlene u zatvoru o stigmatizaciji, diskriminaciji, prevenciji i podršci za populacije u povećanom riziku*	- broj sprovedenih seminara /radionica za zatvorsko osoblje – Broj osoba koje su učestvovali u edukaciji (distribucija po podjeli posla : ZO, cuvari, administrativno)	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Nije realizovano	2023	3,000 € godišnje	/	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	

2.3.17.Sprovoditi usluge preventivnih programa za RE populaciju*	Broj i % RE osoba obuhvaćen ¹³ preventivnim programom/definisanim paketom intervencija -- broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici -broj podijeljenih kondoma -broj podijeljenih IEM	NVO	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Djelmično realizovano NVO CAZAS Definisanim finansijskim okvirom NP nije su opredjeljena sredstva za realizaciju preventivnih programa za HIV među RE zajednicom te je NVO CAZAS aktivnosti realizovao u sklopu drugih projekata i postojećih servisa. Ukupno 32 osobe iz RE populacije obuhvaćeno definisanim paketom intervencija; Izrađen i distribuiran Vodič o servisima podrške za pripadnike/ce RE populacije o servisima podrške za korisnike PAS	2023	12,000 € godišnje	NVO CAZAS 725,00 e	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaran je MZ i NVO)	

¹³ Indikator Nacionalnog M&E i GF

2.3.18. Izrađene i usvojene Smjernice za smanjenje štete	-Izrađene smjernice -Predstavljene smjernice na okruglom stolu -Broj učesnika okruglog stola	NVO, MZ, IJZ	Četvrti kvartal 2021.godine	Prvi kvartal 2022.godine	Djelimično realizovano NVO CAZAS U 2021.godini u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, razvijene su Smjernice za smanjenje štete koje još uvijek nijesu usvojene jer je Komisija za HIV bila rasformirana te nije bilo nadležnog tijela da iste usvoji na prijedlog NVO.	2023	1,200 €	NVO CAZAS 1.600 e	Donatori (obezbijede sredstva)	
Operativni cilj 4: UČINITI DOSTUPNIM NOVE METODE PREVENCIJE ZA OSOBE KOJE ŽIVE SA HIV-OM I ZA OSOBE KOJE SU U RIZIKU U ODNOSU NA HIV										
Indikator učinka: 1.Završena analiza zakonodavnog i pravnog okvira o mogućnosti uvođenja PrEP-a 2.Broj osoba koje su u povećanom riziku (iz ključnih populacija) a koje su testirane brzim testovima kroz CBT (testiranje u zajednici)					Polazna vrijednost (godina): 1. nema analize 2. 0		Ciljna vrijednost (godina): 1. urađena analiza 2. 1200 Postignute vrijednosti – 1. NVO QUEER Montenegro sproveo je analizu. 2. 2021 – 96; 2022 - 76			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 4.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

2.4.1. Izraditi analizu o mogućnosti uvođenje PrEP-a	-Izrađena analiza -Pripremljen predlog mjera	NVO	Četvrti kvartal 2021.godine	Prvi kvartal 2022.godine	Djelimično realizovano NVO CAZAS U 2021. u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, izrađena je analiza o mogućnosti uvođenje PrEP-a. Na osnovu analize kreiran je set preporuka i u toku je ispitivanje najefikasnijeg modela tj mjera. NVO CAZAS pokrenula je proces nabavke lijekova za početak uvođenja PrEP-a u Crnoj Gori. Od strane NVO CAZAS obezbijedena je donacija lijekova za uključivanje 100 korisnika PrEP-a na period od godinu dana.	2023	2,000 €	NVO CAZAS 5.300 eura (bez vrijednosti donacije lijekova)	GF i donatori (obezbijedena sredstva)	

2.4.2. Sprovesti informativno-edukativnu kampanju o inovativnim preventivnim metodama (PrEP i testiranje u zajednici)	-Broj održanih sastanaka/radionica sa stručnim odgovornim osobama -Broj javnih debata na temu inovativnih tehnika prevencije -Broj izrađenih IEM -Broj stručnih tekstova o inovativnim metodama objavljenih na društvenim mrežama	NVO, MZ, IJZCG, AU Montefarm Infektivna klinika	Treći kvartal 2022. godine	Kraj četvrtog kvartala 2022. godine	Djelimično realizovano NVO CAZAS U 2021. u sklopu SOS projekta koji su realizovali NVO CAZAS, NVO Juventas, Kvir Montenegro, Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica i NVO Zaštita, izrađen je portal http://prepinfo.me/sa ciljem edukacije i informisanja o PrEPu. Realizovana akcija testiranja u zajednici povodom 1. decembra u saradnji sa Glavnim gradom i Institutom za javno zdravlje.	2023	12.638,09€	NVO CAZAS i partneri 5000 eura	GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
2.4.3. Uraditi analizu sa preporukama o uređenju organizacioni – normativni okvir za testiranja u zajednici	-izrađena analize zakonodavnog okvira -broj sastanaka sa odgovornim osobama -broj učesnika događaja -broj osoba testiranih u zajednici	NVO	Četvrti kvartal 2022. godine	Četvrti kvartal 2022. godine	Realizovano NVO CAZAS U sklopu "SOS 2.0" regionalnog projekta koji u Crnoj Gori realizuje NVO CAZAS izrađena je analiza "Politike, propisi i prakse brzog testiranja/ samotestiranja na HIV u četiri zemlje jugoistočne Evrope - Sjeverna Makedonija, Albanija, Crnoj Gora i Srbija" sa pregledom stanja, izvještajem sa realizovanim konsultacijama kao i preporukama.		3,000 €	NVO CAZAS (SOS 2.0 projekta) 3,200 e	GF i donatori (obezbijedena sredstva)	

OBLAST 3- LIJEČENJE I BRIGA										
Operativni cilj 1: UNAPRIJEDITI PUT OD DIJAGNOSTIKE DO LIJEČENJE										
Indikator učinka: Procenat osoba koje koriste terapiju u odnosu na ukupan procijenjen broj osoba koje žive sa HIV-om					Polazna vrijednost (godina): (2018) 161/400 40%		Ciljna vrijednost (godina): (2021) ¹⁴ 60 % Postignute vrijednosti 2021 – 51%, 2022 – 57%			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.1.1. Obezbijediti nabavku ART sa pozitivne liste i određeni broj ART koje nisu na listi za rezistentne pacijente	-Broj osoba koje koriste ART -% odraslih i djece za ¹⁵ koje se zna da su na tretmanu i posle 12 mjeseci od početka terapije - broj osoba sa uputom na test rezistencije	Fond za zdravstveno osiguranje	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano 2021: 204 PLHIV na ART 2022: 232 PLHIV na ART svi stariji od 15 godina % osoba koje za koje se zna da su na tretmanu i posle 12 mjeseci od početka terapije u 2021: 100,0% % osoba koje za koje se zna da su na tretmanu i posle 12 mjeseci od početka terapije u 2022: 91,6% Broj osoba sa uputom na test rezistencije: 2 Montefarm - Lijek Valcyte, 450mg blo je u deficitu od juna prošle godine zbog prava na prometovanje koja su sa		1.249.415,83 € (Apoteka) +6.990,27 € (za kliniku) (ART na pacijentu 650-700€ Mjesečni prosjek, na godšnjem nivou (2019))	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva (AU Montefarm)	

¹⁴ GF i Nacionalni M&E indikator

					kompanije Roche prešla na novog nosioca dozvole, Cheplapharm; Rezolsta 800+150mg, deficit od maja prošle godine do oktobra. Lijek je bio na carinskom skladistu i čekalo se odobrenje MZ za uvoz. Zidovudin u dozama 100 i 250mg, kao ni Ziagen ni Combivir nisu prometovani jer nije bilo potražnje. Zidovudin u dozama 100 i 250mg, kao ni Ziagen ni Combivir nisu prometovani jer nije bilo potražnje.				
3.1.2.Obezbijediti testove za praćenje efekata terapije	-Broj urađenih testova CD4 i PCR -% PLHIV kod kojih je registrovan broj CD4 manji od 200 po ml¹⁶ -% PLHIV koji imaju virusnu supresiju¹⁷	IJZCG	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano broj urađenih analiza u 2021: CD4: 195 PCR: 275 broj urađenih analiza u 2022: CD4: 324 PCR: 384 % novodijagnostikovanih PLHIV kod kojih je registrovan broj CD4 manji od 200 cell/ml u 2021: 71,4% u 2022: 42,9% % PLHIV koji imaju virusnu supresiju	50,000 € godišnje	Nedostupan podatak	Redovna budžetska sredstva (IJZCG)	

					u 2021: 98% (among PLHIV on ART) u 2022: 96% (among PLHIV on ART)					
3.1.3. Uspostaviti institucionalno savjetovište na Infektivnoj klinici	- Otvoreno savjetovište - Broj osoba koje žive sa HIVom i članova porodice i partneri /ke, a koje su dobile psihološku podršku u institucionalnom savjetovaništu - broj osoba koje žive sa HIVom koji je dobio psihijatrijsku pomoć - broj osoba koje su obavile savjetovanje na temu terapijske pismenosti (terapijske adherenca i komplijansa)	Infektivna klinika, Psihijatrijska klinika KBC	Četvrti kvartal 2021. godine	Drugi kvartal 2022. godine			12,000 €	/	Redovna budžetska sredstava, donator	
3.1.4. Izraditi nacionalni protokol za liječenje HIV/AIDS-a	-Izrađen Protokol -Objavljen na sajtu MZ, KCCG, -Broj primjeraka izrađen u stampanoj verziji	Infektivna klinika	Prvi kvartal 2022. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano U toku je izrada Smjernica za liječenje HIV infekcije.	2023	9,000 €	Predviđen i budžet za izradu smjernica i štampanje 3400 €	Infektivna klinika (KME i redovna budžetska sredstva) GF, donatori, budžetska sredstva	

									(socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
3.1.5. Izraditi nacionalne smjernice za PEP	- Broj dogovornih sastanaka oko pripreme smjernica za PEP - Izrađene smjernice za PEP - Održana stručna javna prezentacija - Broj učesnika stručne javne prezentacije - Smjernice postavljene na sajtu MZ	Infektivna klinika, IJZCG	Prvi kvartal 2022. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano Izrađen je informator za PEP. NVO LGBT Forum Progres izradila je i publikovala „Smjernice za PEP za MSM populaciju“ i „Smjernice za PEP za zdravstvene radnike/ce“, u tiražu od po 300 primjeraka, u septembru 2022. godine.	2023	3,800 €	NVO LGBT Forum Progres 2600 eura	IJZCG, Infektivna klinika (KME i redovna budžetska sredstva) GF, donatori, budžetska sredstva (socijalno ugovaranje MZ i NVO)	
3.1.6. Obezbijediti nabavku ART za post ekpozicionu profilaksu	- PEP postavljen kao moguća indikacije za upotrebu ART na listi lijekova - Broj osoba koje su koristile PEP (distribucija po načinu izloženosti) - Broj osoba koje su dobile pozitivan rezultat na HIV posle upotrebe PEP-a	MZ, Infektivna klinika, Fond za zdravstveno osiguranje	Treci kvartal 2021. godine	Cetvrti kvartal 2022. godine	Rrealizovano		15,000 €	Nedostupan podatak	FZOCG	

OBLAST 4: NADZOR										
Operativni cilj 1: OLAKŠANO SPROVOĐENJE SVEOBUHVRATNOG NADZORA NAD HIV-OM										
Indikator učinka: Sprovedena istraživanja među ključnim populacijama ¹⁸					Polazna vrijednost (godina) (2014) MSM 12,5% (2015) SR 0,47% (2013) IKD 1,1% (2012) zatvorenika 0		Ciljna vrijednost (godina): (2021) MSM 10% (2021) ¹⁹ SR <5% (2021) IKD <5% (2021) zatvorenika <5% Postignute vrijednosti: SR 0,9% 2021 IKD 0,5% 2020 Zatvorenika 0% 2021			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
4.1.1. Planiranje, koordinacija i evaluacija biobehvioralnih istraživanja iz područja HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među MSM	-Sprovedeno istraživanje -Broj učesnika u istraživanju -Broj organizacija koje su učestvovala u sprovođenju istraživanja -broj učesnika javne prezentacije istraživanja -broj objavljenih izvještaja o istraživanju	IJZCG,NVO	Treći kvartal 2022.godine	Četvrti kvartal 2022.godine		Nije moguće realizovati	45,000 €	/	GF	

¹⁸ GF indikator i nacionalni M&E indikator

¹⁹ GF indikator i nacionalni M&E indikator

	-broj štampanih publikacija istraživanja -procjena % MSM osoba koji žive sa HIV-om ²⁰								
4.1.2. Planiranje, koordinacija i evaluacija biobihejvioralnih istraživanja iz područja HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među SR	-Sprovedeno istraživanje -Broj učesnika u istraživanju -Broj organizacija koje su učestvovala u sprovođenju istraživanja -broj učesnika javne prezentacije istraživanja -broj objavljenih izvještaja o istraživanju -broj štampanih publikacija istraživanja - procjena % SR osoba koji žive sa HIV-om ²¹	IJZCG,NVO	Četvrti kvartal 2021.godine	Drugi kvartal 2022. godine	Reallizovano Uzorak: 221 ispitanica, Saradnja između IJZCG i NVO Juventas; Objavljen izvještaj na maternjem i engleskom jeziku; Štampan u 50 primjeraka. Prevalencija HIV-a u istraživanju 0,9%	35,000 €	Budžet oko 43000€	GF	
4.1.3. Planiranje, koordinacija i evaluacija biobihejvioralnih istraživanja iz područja	-Sprovedeno istraživanje -Broj učesnika u istraživanju -Broj organizacija koje su učestvovala u	IJZCG, UIKS, NVO	Četvrti kvartal 2021.godine	Drugi kvartal 2022. godine	Reallizovano Uzorak: 222 Ispitanika Saradnja između IJZCG i NVO Juventas i NVO Cazas; Objavljen	33,000 €	Budžet oko 31000€	GF	

²⁰ GF indikator i nacionalni M&E indikator

²¹ GF indikator i nacionalni M&E indikator

HIV/AIDS-a na nacionalnom nivou među zatvorenicima	sprovođenju istraživanja -broj učesnika javne prezentacije istraživanja -broj objavljenih izvještaja o istraživanju -broj štampanih publikacija istraživanja - procjena % zatvorenika koji žive sa HIV-om ²²				izvještaj na maternjem i engleskom jeziku; Štampa se 50 primjeraka; Prevalencija HIV-a u Istraživanju 0,0%					
4.1.4. Uspostavljanje saradnje sa privatnim sektorom na poboljšavanju prijavljivanja bruća osoba testiranih i obuhvaćenih zdravstvenim pregledom vezani za HIV/AIDS	- Pokrenuta inicijativa za saradnju sa privatnim zdravstvenim sektorom -Broj sastanaka - broj učesnika sastanaka -izrada pilota sistema prijavljivanja -urađeno pilotiranje sistema prijavljivanja	MZ, IJZCG	Četvrti kvartal 2021.god ine	Drugi kvartal 2022.god ine	Nije realizovano U toku su aktivnosti za obezbjeđivanje tehničke podrške	2023	1,200 €	/	Redovna budžetska sredstva IJZCG, donatori	
4.1.5. Izrada procjene veličina ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom riziku	- Održana radionica za procjenu ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom riziku	IJZCG	Četvrti kvartal 2021. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano Izrađena procjena veličine populacije PWID u Podgorici. U toku su aktivnosti za obezbjeđivanje tehničke podrške	2023	4,500 €	0 € Nisu utrošena sredstva	GF, donatori, IJZCG	

²² GF indikator i nacionalni M&E indikator

od HIV-a	od HIV-a -broj osoba i distribucija po institucijama koje su učestvovala u radionici -Izrađene procjene velicine minimum 2 populacije osoba koje su u povećanom riziku za HIV				za procjenu veličine populacija MSM i SW u Crnoj Gori.					
OBLAST - KOORDINACIJA I PARTNERSTVA										
Operativni cilj 1: STVOREN ADEKVATAN MEHANIZAM ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA KOJI SE ODNOSI NA HIV										
Indikator učinka:				Polazna vrijednost (godina):			Ciljna vrijednost (godina):			
% sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS 3637				2018			???			
% sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS 3839				125,000			Postignute vrijednosti:			
Broj godišnjih izvještaja							Ostvarena vrijednost u 2021: 130.000 EUR (za potrebe sufinansiranja zajedničkog granta Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije i Ministarstva zdravlja za podršku preventivnim servisima u NVO sektoru na osnovu Sporazuma između GF i MZ)			
Vrste i broj izrađenih procedura i inicijativa sprovedenih od strane NKT							Ostvarena vrijednost u 2022: 158.106 EUR (za potrebe sufinansiranja zajedničkog granta Globalnog fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije i Ministarstva zdravlja za podršku preventivnim servisima u NVO sektoru na osnovu Sporazuma između GF i MZ) + 100.000 EUR (za podršku projektima u NVO sektoru na osnovu Zakona o nevladinim organizacijama)			

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok realizacije (odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
5.1.1. Izraditi standardne procedure za monitoring na nacionalnom nivou	Izrađeni standardne procedure za monitoring na nacionalnom nivou	MZ	Prvi kvartal 2022. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Djelimično realizovano Realizacija je u toku u vidu dokumenta koji će objediniti ove procedure na jednom mjestu.	2023	2000 €	1000 €	Budžet MZ	
5.1.2. Formirati Komisiju za HIV/AIDS i koordinacioni tim za praćenje realizacije Nacionalnog Programa za HIV/AIDS.	Definisani jasni kriterijume za odabir članova i članica Komisije; Formirana komisija/ili koordinaciono tijelo za praćenje Izrađeni izvještaji na godišnjem nivou u skladu sa akcionim planovima	MZ	Četvrti kvartal 2021. godine	Prvi kvartal 2022. godine		Komisija formirana u IQ 2023	0 €	/	Redovna budžetska sredstva	
5.1.3. Sprovesti sastanke Nacionalne ²³ komisije za AIDS (NKA)	-Održana minimum 4 sastanka NKA, -spisak učesnika, -broj inicijativa upućenih MZ u	MZ	Godišnje	Godišnje		Komisija formirana u IQ 2023	0 €	/	Redovna budžetska sredstva	

²³ Indikator pokrivenosti M&E plana

	svojestvu savjetodavnog tijela -zapisnici sa satanaka									
5.1.4. Organizovati godišnje ²⁴ nacionalne konferencije u cilju prezentacije postignuća u realizaciji strategije i planiranje daljih koraka	-Održana 1 nacionalna konferencija, -Broj učesnika, -broj institucija, -broj medijskih izvještaja povodom organizacije konferencije	Sekretarijat za HIV/AIDS (CCM)	Cetvrti kvartal 2021. godine	Drugi kvartal 2022. godine	Nije realizovano	2023	8,500 €	/	Sredstva GF	
5.1.5. Pojačati saradnju i koordinaciju aktivnosti sa SZO-om, ECDC-om, UN Tematskom grupom za HIV/AIDS, UNICEF-om, GFATM-om i drugim međunarodnim i stručnim institucijama.	-Broj zajedničkih programa sa međunarodnim partnerima i EU	Sekretarijat CCM	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano Kontinuirano se sprovodi kroz učešće na raznim sastancima, konferencijama, obukama i okruglim stolovima.		U zavisnosti od programskih budžeta pomenutih ustanova	Nedostupan podatak	SZO, GF	

²⁴ Indikator pokrivenosti M&E plana

5.1.6. Unaprijediti regionalnu saradnju u oblasti liječenje i podrške	-Izveštaj o saradnji -Broj konferencija i studijskih posjeta, -Broj organizacija sa kojima je uspostavljena saradnja i partnerstvo u oblasti prevencije, liječenja i podrške -Broj osoba koje su ucestvovalе u stručnim studijskim posjetama i konferencijama	MZ, IJZCG, KCCG/ Infektivna klinika sekretarijat za HIV	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Realizovano: Kontinuirano se sprovodi kroz učešće na raznim sastancima, konferencijama, obukama i okruglim stolovima		8,000 €	Nedostupan podatak	Donatori, GF, KME/MZ	
5.1.7. Licenciranje stručnih radnika i servisa u kojima se pružaju usluge osobama u povećanom riziku od HIV-a	-Broj licenciranih stručnih radnika -Broj licenciranih servisa, -Broj organizacija koje su licencirale servise	NVO, MFS, MZ	Kontinuirana aktivnost	Kontinuirana aktivnost	Djelimično realizovano Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitisе je u procesu licenciranja jedne usluge - psihosocijalna podrška za PLHIV. NVO CAZAS Funkcioniše 1 licencirani servis – usluga Savjetovanje za mlada, odrasla i stara lića koja zlorabljavaju alkohol, droge ili druga opojna sredstva U okviru servisa angažovana kontinuitano najmanje 2 licencirana stručna nemedicinska radnika (psiholog i socijalni	2023	4,000 €	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitisе 1000e	Donatori, GF	

					radnik) i jedan medicinski radnik – ljekar.					
5.1.8. Akreditovanje obuka za unapređenje znanja osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a	-Broj akreditovanih obuka -Broj osoba koje su uspješno završile obuke	NVO, MFS, MZ	Kontinuir ana aktivnost	Kontinuir ana aktivnost	Realizovano Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise je akreditovala dvije obuke kod Ljekarske komore. 20 izabranih doktora završilo je akreditovanu obuku. NVO CAZAS Akreditovana jedna obuka kod Zavoda za socijalnu i dječiju, zaštitu na temu osoba koje zloroptrebljavaju PAS i koje su u povećanom riziku od HIV-a U 2022. godini jedna obuka je održana, koju je uspješno pohađalo 18 osoba		2,000 €	Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise 1000e NVO CAZAS 3.210 eura	Donatori, GF	
5.1.9. Promovisanje Pariške deklaracije/ promocija učešća lokalne zajednice u odgovor na HIV	-Broj sastanaka sa predstavnicima lokalne zajednice -Broj usvojenih lokalnih planova	NVO, opštine	Kontinuir ana aktivnost	Kontinuir ana aktivnost	Djelimično realizovano Potpisnici deklaracije su Podgorica, Bijelo Polje i Bar. U izvještajnom period rezultati se bilježe u Glavnom gradu Podgorica. NVO CAZAS Glavni grad Podgorica – Sekretarijat za socijalno staranje usvojio je Plan primjene Pariške deklaracije u Glavnom gradu sa jasnim preglednom aktivnosti i obaveza u odnosu na doprinos ostvarivanju 90-90-90 ciljeva	2023	900 €	NVO CAZAS 1.500 eura	Donatori, GF	

				NVO CAZAS kontinuirano sprovodi usluge podrške, savjetovanja i prevencije HIV/AIDS-a u sklopu Kuće zdravlja (socijalnog servisa koji je uspostavljen kao rezultat primjene deklaracije) i tokom 2021 i 2022 realizovano je 37 usluga iz oblasti smanjenja štete u odnosu na HIV, realizovane su aktivnosti povodom 1. decembra, realizovana jedna akcija testiranja na HIV kao i održano 5 predavanja/radionica u odnosu na HIV/AIDS. Zaposleni u sklopu Kuće zdravlja prošli su tokom 2022. godine dvije obuke u sklopu NVO CAZAS u odnosu na "Prevencija HIV/AIDS-a među IKD populacijom kroz program smanjenja štete" i "Novi pristupi i inovacije u sprovođenju programa smanjenja štete" čime je omogućeno da se dio preventivnih servisa pruža i u sklopu Kuće zdravlja. Predstavnici Glavnog grada su učesće uzeli na panelu „Dobre prakse gradova u odgovoru na HIV i COVID 19 epidemiju“ gdje je Podgorica predstavila realizovane aktivnosti kao i novouspostavljeni servis za građane i građanke - „Kuća zdravlja“ koja je prepoznata kao primjer dobre prakse https://podgorica.me/vijesti/195					

					NVO CAZAS realizovao je više od 5 tematskih sastanaka sa lokalnim samoupravama tokom 2022 sa ciljem promocije i primjene Pariske deklaracije.					

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

Nacionalna multisektoralna, multidisciplinarna i multiinstitucionalna Komisija za HIV/AIDS koju je obrazovalo Ministarstvo zdravlja u IQ2023 godine, pristupilo je izradi Godišnjeg izvještaja, kao i izradi Akcionog plana za 2023. godinu.

Preporuka članova Komisije, kao predstavnika institucija/organizacija nosioca aktivnosti je, da se sve nerealizovane i djelimično realizovane aktivnosti planirane Akcionim planom 2021-2022 planiraju u 2023. godini.

Osim toga, preporuka je da se nastavi sa sprovođenjem testiranja u zajednici i pružanjem osnovnog paketa usluga ključnim populacijama, što je detaljnije prikazano u AP.

V AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA ZA BORBU PROTIV HIV/AIDS ZA 2023. GODINU

OBLAST 1	STIGMA I DISKRIMINACIJA OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-om I OSOBA KOJE SU U POVEĆANOM RIZIKU OD HIV-a					
OPERATIVNI CILJ 1	Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om.					
INDIKATOR UČINKA	% žena i muškaraca između 15-49 godina koji imaju nediskriminatorne stavove prema osobama koje žive sa HIV-om (bazirano na dva pitanja iz MICS istraživanja)					
	Polazna vrijednost (godina)	1. 2013.god, MICS 35,8% Ž 28,3% M 2. 2013.god, MICS 47,3% 40,6%	Ciljna vrijednost (godina)	Promjena vrijednosti indikatora za 10%		
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje	Izvor finansiranja
1.1.1. Organizovanje javne prezentacije i publikacije kvalitativnog istraživanja o stigmatu i diskriminaciji među osobama koje žive sa HIV/om*	-Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja	NVO Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i savjetovalištem za HIV u IJZCG)	IQ2023	IVQ2023	15.000e	GF
1.1.2. Sprovođenje istraživanja o znanju i stavovima stručne javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV-om*	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza -Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i IJZCG i savjetovalištem za HIV u IJZCG)	IQ2023	IVQ2023	7.000€	GF, drugi donatori
1.1.3. Sprovođenje istraživanja o znanju i stavovima opšte javnosti o HIV-u i osobama koje žive sa HIV/om*	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza	IJZCG, NVO	IQ2023	IVQ2023	22.000 €	GF, drugi donatori

	-Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja					
1.1.4. Sprovođenje kampanje sa ciljem smanjenja stigme i diskriminacije	-Broj aktivnosti, javnih medijskih nastupa, tekstova u medijima, objava	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i savjetovaništem za HIV u IJZCG)	IQ2023	IVQ2023	5,000 €	GF, drugi donatori
1.1.5. Savjetovanje sa direktorima i stručnim saradnicima na temu smanjenja stigme i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om	Svi direktori i stručni saradnici gimnazija, mješovitih škola i stručnih škola prisustvovali savjetovanjima	Zavod za školstvo, IJZCG	20. 08. 2023	30. 09 2023.	500,00e	Budžet Zavoda za školstvo
1.1.6. Pripremanje sadžaja na ovu temu kao podrška realizaciji slobodnog dijela kurikuluma za predmetne programe	Pripremljen materijal i putem savjetovanja za direktorima i stručnim saradnicima prezentiran i distribuiran srednjim školama	Zavod za školstvo, IJZCG	20. 08. 2023	30. 09 2023.	200,00e	Budžet Zavoda za školstvo
OPERATIVNI CILJ 2	Smanjenje stigme i diskriminacije osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti);					
INDIKATOR UČINKA	% osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a (GMT, osobe koje koriste/injektiraju droge, SR, zatvorenici/ce i druge osobe u riziku od društvene isključenosti) a koji su imali iskustvo sa diskriminacijom u zdravstvenom sistemu					
	Polazna vrijednost (godina)	Nema polazne vrijednosti	Ciljna vrijednost (godina)			Postavljanje početne vrijednosti: između 40-50%
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.2.1. Izrada analize medijskog predstavljanja HIV/AIDS-a *	-Izrađena analiza medijskog predstavljanja HIV/AIDS-a	NVO	IQ2023	IVQ2023	2,400 €	GF, drugi donatori
1.2.2. Organizovanje edukacija/treninga za predstavnike medija o afirmativnom i senzibilisanom izvještavanju o HIV/AIDS-u, kao i afirmativnom izvještavanju položaja osoba koje	-Broj edukacija za predstavnike medija (geografska distribucija) -Broj predstavnika medija na edukacijama, -Odnos predstavnika stampanih i elektronskih medija u edukaciji	NVO uz podršku zdravstvenih i eksperata iz oblasti medijskog izvještavanja i žurnalistike	IQ2023	IVQ2023	4,500 €	GF, drugi donatori

žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.*	-Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera					
1.2.3. Organizovanje edukacija/treninga za medicinske radnike o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.	-Broj edukacija za medicinske radnike (geografska distribucija) -Broj medicinskih radnika na edukacijama, -Broj i vrsta zdravstvenih ustanova -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	IJZCG, KCCG, NVO	IQ2023	IVQ2023	7,500 €	GF, drugi donatori
1.2.4. Organizovanje edukacija/treninga za policijske službenike o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.*	-Broj edukacija za policijske radnike (geografska distribucija) -Broj policijskih radnika na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	NVO uz podršku zdravstvenih i eksperata iz MUP-a	IQ2023	IVQ2023	5,500 €	GF, drugi donatori
1.2.5. Organizovanje edukacija/treninga za socijalne radnike/ce o radu sa osobama koje žive sa HIV-om i/ili u povećanom riziku od HIV-a.*	-Broj edukacija za socijalne radnike/ce (geografska distribucija) -Broj uključenih ustanova iz oblasti socijalnog rada i staranja -Broj socijalnih radnika/ca na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji i prijedlog mjera	NVO uz podršku zdravstvenih i eksperata iz oblasti rada i socijalnog staranja	IQ2023	IVQ2023	5,500 €	GF, drugi donatori
1.2.6. Sprovedenja kvantitativnog istraživanja o stigmati i diskriminaciji u odnosu na ključne populacije	-Sprovedeno istraživanje, -Broj učesnika u istraživanju, -Urađena analiza -Publikovana analiza, -Broj javnih medijskih prezentacija rezultata istraživanja	NVO (u saradnji sa Infektivnom klinikom KCCG i savjetovalištem za HIV u IJZCG)	IQ2023	IVQ2023	15.000e	GF, drugi donatori
1.2.7. Organizovanje edukacija/treninga za socijalne radnike i ljekare o ljudskim pravima	-Broj edukacija za stručne radnike/ce (geografska distribucija) -Broj stručnih radnika/ca na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji	NVO	IQ2023	IVQ2023	4,300 €	UNODC

osoba iz populacija u povećanom riziku od HIV-a.*						
1.2.8. Organizovanje edukacija/treninga za pružaoce usluga na terenu za migrante o prevenciji HIV-a i ljudskim pravima osoba iz populacija u povećanom riziku od HIV-a.*	-Broj edukacija za pružaoce usluga -Broj pružaoce usluga na edukacijama, -Izveštaj o sprovedenoj edukaciji	NVO	IQ2023	IVQ2023	4,300 €	UNODC
OBLAST 2	PREVENCIJA					
OPERATIVNI CILJ 1	Povećanje stope testiranja na HIV					
INDIKATOR UČINKA	Stopa testiranja					
	Polazna vrijednost (godina)	10,6 na 1000 stanovnika ²⁵ (2019.) ²⁶	Ciljna vrijednost (godina)			11 na 1000 stanovnika (2021.)
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
2.1.1. Obezbijediti brze testove iz pljuvačne tečnosti za skrining	-% MSM koji su se testitali i znaju rezultate svog testa --% SR koji su se testitali i znaju rezultate svog testa -% IKD koji su se testitali i znaju rezultate svog testa	IJZCG, NVO	IQ2023	IVQ2023	1.646,66 €	GF, donatori, farmaceutske kompanije
2.1.2. Usvajanje Protokola za rad u Savjetovalištim za DPST	-Usvojen Protokol	IJZCG,MZ	IQ2023	IVQ2023	0 €	/

²⁵ (isključujući dobrovoljne davaoce krvi).

²⁶ Godisnji izvještaj za HIV,2019.,IJZCG

2.1.3. Zagovarati opt out ponude testiranja za sve trudnice	-Broj sastanaka sa MZ, -Broj sastanaka sa predstavnicima struke (ginekološka sekcija), -Broj sastanaka sa predstavnicima privatnih laboratorija	IJZCG	IQ2023	IVQ2023	0 €	/
2.1.4. Izraditi analizu o testiranju na HIV u privatnom zdravstvenom sektoru i definisati preporuke za unapređenje saradnje između privatnih i javnih zdravstvenih ustanova	-Izrađena analiza -Izrađene preporuke	IJZCG	IQ2023	IVQ2023	2,000 €	Donatori
2.1.5. Izrada smjernica za „testiranje na HIV“ za privatne laboratorije	-Izrađene smjernice -Izrađeni formulari za prijavljivanje -distribuirane privatnim ZU -postavljene na sajt IJZCG, MZ	IJZCG	IQ2023	IVQ2023	2,000 €	Donatori
2.1.6. Izrada modula za edukaciju zdravstvenih radnika i predstavnika NVO za sprovođenje DPST	- Izrađen modul	IJZCG	IIQ2023	IVQ2023	0e	0
OPERATIVNI CILJ-3	Obezbiježene održive, lako dostupne usluge osobama koje žive s HIV-om i osobama u riziku u odnosu na HIV, zasnovane na povjerljivosti i prijateljskom pristupu					
INDIKATOR UČINKA	Broj i % mjesta koje pružaju uslugu a koji su imali prekid u radu sa ključnim populacijama servisa ²⁸					
	Polazna vrijednost (godina)	Nema održivih servisa	Ciljna vrijednost (godina)		Uspostavljena minimalno 2 održiva servisa (terenski rad i Drop in centri)	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja

²⁸ Indikator 10 iz Nacionalnog M&E plana

2.3.1. Usvajanje Nacionalnih smjernica za tretman HCV/HBV	Usvojene smjernice	MZ, IJZ; NVO	IQ2023	IVQ2023	0€	Nijesu potrebna dodatna sredstva
2.3.2. Dizajniranje programa obuke i izrada priručnika za terenski rad, na osnovu postojećih trening programa i iskustava lokalnih NVO*	-izrađen priručnik za terenski rad -broj štampanih priručnika -broj linkova i adresa na kojima je priručnik postavljen za javni pregled	NVO	IQ2023	IVQ2023	3,500 €	GF, drugi donatori
2.3.3. Izrada analize zakonodavnog okvira u svrhu pronalaženja rješenja za pružanje zdravstvenih i socio-zdravstvenih usluga u okviru NVO-a.	-izrađene analize sa predlozima rješenja -broj učesnika javne rasprave analize (distribucija po geografskoj i institucionalnoj osnovi)	NVO	IQ2023	IVQ2023	2,800 €	GF, drugi donatori
2.3.4. Sprovođenje testiranja u zajednici među MSD. SR, IKD i populacijom zatvorenika	- broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici	NVO	IQ2023	IVQ2023	-	GF, drugi donatori
2.3.5. Sprovođenje preventivnih programa za pomorce	% i broj pomoraca ²⁹ obuhvaćen preventivnim programom/definisanim paketom intervencija -broj podijeljenih kondoma --broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici -broj sprovedenih edukacija -Broj podijeljenih lubrikanata -broj podijeljenog IEM	NVO	IQ2023	IVQ2023	4235 €	Donatori
2.3.6.Sprovođenje seminara/radionica za zaposlene u zatvoru o stigmati, diskriminaciji, prevenciji i podršci za populacije u povećanom riziku*	- broj sprovedenih seminara /radionica za zatvorsko osoblje – Broj osoba koje su učestvovali u edukaciji (distribucija po podjeli posla : ZO, cuvari, administrativno)	NVO	IQ2023	IVQ2023	3,000 €	Donatori
2.3.7.Sprovoditi usluge preventivnih programa za RE populaciju*	Broj i % RE osoba obuhvaćen ³⁰ preventivnim	NVO	IQ2023	IVQ2023	12,000 €	GF, drugi donatori

²⁹Indikator Nacionalnog M&E i GF

³⁰ Indikator Nacionalnog M&E i GF

	programom/definisanim paketom intervencija -- broj osoba testiranih metodom testiranja u zajednici -broj podijeljenih kondoma -broj podijeljenih IEM					
2.3.8. Usvajanje Smjernica za smanjenje štete	- Usvojene smjernice	NVO, MZ, IJZ	IQ2023	IVQ2023	0e	Nijesu potrebna dodatna sredstva
2.3.9. Sprovođenje edukacija za NVO o pre i post testiranju	- Broj edukacija - Broj polaznika edukacije	NVO Crnogorska fondacija za HIV i virusne hepatitise	IIQ2023	IVQ2023	2500e	Donatori
2.3. 10. Pružanje usluga prevencije HIV-a populaciji osoba koje koriste psihoaktivne supstance injektiranjem	Broj obuhvaćenih osoba Broj distribuiranih osnovnih paketa usluga Broj kontakata Broj konsultacija sa stručnim licima	NVO	IQ2023	IVQ2023	/	GF drugi donatori
2.3.11. Pružanje usluga prevencije HIV-a migrantima	Broj obuhvaćenih osoba Broj distribuiranih osnovnih paketa usluga Broj kontakata Broj konsultacija sa stručnim licima	NVO	IQ2023	IVQ2023	20,000 €	UNODC
2.3.12. Izrada smjernica za upućivanje migranata koje su u povećanom riziku od HIV-a na dalje usluge u zajednici	- Usvojene smjernice	NVO	IQ2023	IVQ2023	2,000 €	UNODC
2.3.13. Izrada smjernica za psihološke i psihijatrijske službe za rad sa populacijom migranata koje su u povećanom riziku od HIV-a	- Usvojene smjernice	NVO	IQ2023	IVQ2023	2,000 €	UNODC
2.3.14. Pružanje usluga prevencije HIV-a MSM populaciji	Broj obuhvaćenih osoba Broj distribuiranih osnovnih paketa usluga Broj kontakata Broj konsultacija sa stručnim licima	NVO	IQ2023	IVQ2023	120542.71 €	GF i dugi donatori

2.3.15. Pružanje usluga prevencije HIV-a populaciji osoba koje pružaju seksualne usluge	Broj obuhvaćenih osoba Broj distribuiranih osnovnih paketa usluga Broj kontakata Broj konsultacija sa stručnim licima	NVO	IQ2023	IVQ2023	30075.66€	GF i dugi donatori
2.3.16. Pružanje usluga prevencije HIV-a populaciji zatvorenika/ca	Broj obuhvaćenih osoba Broj distribuiranih osnovnih paketa usluga Broj kontakata Broj konsultacija sa stručnim licima	NVO	IQ2023	IVQ2023	13204.55€	GF i dugi donatori
OPERATIVNI CILJ 4	Učiniti dostupnim nove metode prevencije za osobe koje žive sa HIV-om i za osobe koje su u riziku u odnosu na HIV					
INDIKATOR UČINKA	1.Završena analiza zakonodavnog i pravnog okvira o mogućnosti uvođenja PrEP-a 2.Broj osoba koje su u povećanom riziku (iz ključnih populacija) a koje su testirane brzim testovima kroz CBT (testiranje u zajednici)					
	Polazna vrijednost (godina)	1.nema analize 2.0	Ciljna vrijednost (godina)		1.urađena analiza 2.1200	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Rok početka	Rok završetka	Sredstva u EUR	Izvor finansiranja
2.4.1. Pripremiti predlog mjera za uvođenje PrEP-a	Pripremljen predlog mjera	NVO	IQ2023	IVQ2023	0€	GF, drugi donatori
2.4.2. Sprovesti informativno-edukativnu kampanju o inovativnim preventivnim metodama (PrEP i testiranje u zajednici)	-Broj održanih sastanaka/radionica sa stručnim odgovornim osobama -Broj javnih debata na temu inovativnih tehnika prevencije -Broj izrađenih IEM -Broj stručnih tekstova o inovativnim metodama objavljenih na društvenim mrežama	NVO, MZ, IJZCG, AU Montefarm Infektivna klinika	IQ2023	IVQ2023	11.873€	GF, drugi donatori
OBLAST 3	LIJEČENJE I BRIGA					
OPERATIVNI CILJ 1	Unaprijediti put od dijagnostike do liječenje					

INDIKATOR UČINKA	Procenat osoba koje koriste terapiju u odnosu na ukupan procijenjen broj osoba koje žive sa HIV-om					
	Polazna vrijednost (godina)	(2018) 161/400 40%	Ciljna vrijednost (godina)		(2021) ³¹ 60 %	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Rok početka	Rok završetka	Sredstva u EUR	Izvor finansiranja
3.1.2. Izraditi Smjernice za liječenje HIV infekcije	- Usvajene smjernice	MZ, IJZ, Infektivna klinika	IQ2023	IVQ2023	0 €	/
3.1.3. Usvajati nacionalne smjernice za PEP	- Broj dogovornih sastanaka oko pripreme smjernica za PEP - Izrađene smjernice za PEP - Održana stručna javna prezentacija - Broj učesnika stručne javne prezentacije - Smjernice postavljene na sajtu MZ	Infektivna klinika, IJZCG	IQ2023	IVQ2023	3,800 €	Donatori
OBLAST 4	NADZOR					
OPERATIVNI CILJ 1	Olakšano sprovođenje sveobuhvatnog nadzora nad HIV-om					
INDIKATOR UČINKA	Sprovedena istraživanja među ključnim populacijama ³²					
	Polazna vrijednost (godina)	(2014) MSM 12,5% (2015) SR 0,47% (2013) IKD 1,1% (2012) zatvorenika 0	Ciljna vrijednost (godina)		(2021) MSM 10% (2021) ³³ SR <5% (2021) IKD <5% (2021) zatvorenika <5%	
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Rok početka	Rok završetka	Sredstva u EUR	Izvor finansiranja
4.1.1. Uspostavljanje saradnje sa privatnim sektorom na poboljšavanju prijavljivanja broja	- Pokrenuta inicijativa za saradnju sa privatnim zdravstvenim sektorom - Broj sastanaka	IJZCG, MZ	IQ2023	IVQ2023	0 €	/

³¹ GF i Nacionalni M&E indikator

³² GF indikator i nacionalni M&E indikator

³³ GF indikator i nacionalni M&E indikator

osoba testiranih	- broj učesnika sastanaka -izrada pilota sistema prijavljivanja -urađeno pilotiranje sistema prijavljivanja					
4.1.2. Izrada procjene veličina ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a među MSM i SR populacijom	- Održana radionica za procjenu ključnih populacija odnosno broja osoba koje su u povećanom riziku od HIV-a -broj osoba i distribucija po institucijama koje su učestvovalе u radionici Izrađene procjene velicine minimum 2 populacije osoba koje su u povećanom riziku za HIV	IJZCG	IQ2023	IVQ2023	4,500 €	GF, donatori

OBLAST 5	KOORDINACIJA I PARTNERSTVA
OPERATIVNI CILJ 1	Stvoren adekvatan mehanizam za praćenje sprovođenja programa koji se odnosi na HIV
INDIKATOR UČINKA	% sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS ³⁴³⁵ % sredstava koja se izdvajaju za nacionalni HIV odgovor iz domaćih (Nacionalnih) izvora u odnosu na ukupna sredstva za sprovođenje nacionalnog programa za HIV/AIDS ³⁶³⁷ Broj godišnjih izvještaja

³⁴ % of HIV response financed domestically (domestic public expenditure on HIV response/total expenditure on HIV response) M&E indikator

³⁶ % of HIV response financed domestically (domestic public expenditure on HIV response/total expenditure on HIV response) M&E indikator

	Vrste i broj izrađenih procedura i inicijativa sprovedenih od strane NKT					
	Polazna vrijednost (godina)	2018	Ciljna vrijednost (godina)			???
		125,000				
Aktivnost	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Rok početka	Rok završetka	Sredstva u EUR	Izvor finansiranja
5.1.1. Izraditi standardne procedure za monitoring na nacionalnom nivou	Izrađeni standardne procedure za monitoring na nacionalnom nivou	IJZCG, MZ	IQ2023	IVQ2023	1000 €	GF
5.1.2. Organizovati godišnje ³⁸ nacionalne konferencije u cilju prezentacije postignuća u realizaciji strategije i planiranje daljih koraka	-Održana 1 nacionalna konferencija, -Broj učesnika, -broj institucija, -broj medijskih izvještaja povodom organizacije konferencije	Sekretarijat za HIV/AIDS (CCM)	IIQ2023	IVQ2023	17.000 €	GF
5.1.3. Licenciranje stručnih radnika i servisa u kojima se pružaju usluge osobama u povećanom riziku od HIV-a	-Broj licenciranih stručnih radnika -Broj licenciranih servisa, -Broj organizacija koje su licencirale servise	NVO, MRSS, MZ	IQ2023	IVQ2023	4,000 €	GF, drugi donatori
5.1.4. Promovisanje Pariške deklaracije/ promocija učešća lokalne zajednice u odgovor na HIV	-Broj sastanaka sa predstavnicima lokalne zajednice -Broj usvojenih lokalnih planova	NVO, opštine	IQ2023	IVQ2023	900 €	GF, drugi donatori
Ukupno: 362 278,58 €						

³⁸ Indikator pokrivenosti M&E plana